Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 111 — Ljubljana, sobota 16. maja 1942-XX — Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 12.—, za inozemstvo pa Lir 22.80
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Spopadi patrol v Cirenaiki

Bombardiranje letaliških oporišč na Malti — Osem angleških letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil včeraj naslednje 712. vojno poročilo:

Na kopnem v Cirenaiki ni bilo nobenega posebnega dogodka.

Nemški lovci so sestrelili dve letali, tretje letalo pa je sestrelila protiletalska obramba v Bengaziju o priliki napada, pri katerem ni bila povzročena nobena škoda.

Na Malti delovanje osnih bombnikov in lovcev. Angleško letalstvo je izgubilo v zračnih spopadih dva Spitfirea.

Napadi angleških podmornic na naše konvoje na Sredozemskem morju so se popolnoma izjalovili.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 15. maja naslednje 713. vojno poročilo:

V Cirenaiki spopadi patrol.

Oddelki italijanskega in nemškega letalstva so podnevi in ponoči bombardirali letalska oporišča na Malti. V spopadih je bilo sestreljenih 8 angleških letal.

Hudi peščeni viharji

Berlin, 15. maja. d. S pristojne vojaške strani se je zvedelo, da so se v severni Afriki zaradi skrajno neugodnih atmosfernih razmer vojaške operacije za nekaj časa ustavile. »Giblhi« piha tako silovito, da doseže njegova brzina včasih do 80 km na uro. Zaradi peščenih viharjev niso mogle patrole opraviti svojih običajnih izvidniških akcij. Tudi letala niso mogla v zrak. V Marmariki je dosegla temperatura 40 do 60 stopenj nad ničlo.

Nemške čete pred Kerčem

Sovjetski odpor na višinah pred mestom zlomljen — Pri Harkovu uničenih 145 oklopnih voz — Potopitev ameriške križarke in rušilca na Severnem ledenem morju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. maja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na Krimu stoje nemško-rumunske zasledovalne kolone neposredno pred Kerčom, potem ko so zlomile sovražnikov odpor na višinah pred tem mestom.

Boji v odseku pri Harkovu še trajajo. V njihovem poteku je bilo doslej uničenih 145 sovražnikovih oklopnih voz. Močni oddelki bojnih in strmoglavnih letal so razbili sovjetska zbirališča oklopnih voz, topniške postojanke in oskrbovalne kolone.

Na fronti pri Volhovu so oddelki vojske in SS obkolili in uničili v večdnevnih bojih skupino sovražnikovih sil. Pri tem so izgubile sovjetske čete 1000 ujetnikov, nad 3500 padlih, 6 oklopnih voz, 119 metalcev granat, 202 strojnici in mnogoštevilne druge vojne potrebščine.

Nemške in madžarske čete, kakor tudi policijski oddelki so v zadnjih dneh napadli in uničili v zaledju več močno obo-roženih boljševiških tolp.

Sovjetsko-ruska mornariška brigada, ki se je izkrcala na obali Ledenega morja, je bila v večdnevnih hudih borbah kljub močnim snežnim viharjem razbita in prisiljena k umiku preko morja. Nasprotnik je pustil na bojišču nad 2000 padlih ter večje število lahkega in težkega orožja.

Na vzhodni fronti je bilo včeraj uničenih 65 sovražnikovih letal.

Na Malti so bila bombardirana z bombami težkega kalibra letalska oporišča in drugi vojaški cilji. Nemški in italijanski lovci so sestrelili nad otokom 8 angleških lovskih letal.

V borbi proti ameriškemu pomorskemu oddelku so nemška letala potopila včeraj med Severnim rtom in Spitzbergi križarko razreda »Pensacola« z 9100 tonami in 1 rušilec. Nadalje sta bila uničena 1 ledolomec s 5000 br. reg. tonami in 1 trgovska ladja z 2000 br. reg. tonami. Ena tovorna ladja z 10.000 br. reg. tonami je bila tako hudo zadeta, da je izbruhnil na njej požar od kluna do krme.

Razen tega so uničila nizko leteča lahka nemška bojna letala v včerajšnjih večernih urah ne glede na balonsko zaporo in silovit protiletalski ogenj v nekem pristanišču ob angleški južni obali 4 trgovske ladje s skupno 7500 br. reg. tonami.

244. oddelek napadalnih topov je v bojih na vzhodu uničil 14. maja 36 sovražnikovih oklopnih voz. Izmed teh jih je višji narednik Banse uničil sam 13.

V včerajšnjih letalskih spopadih na vzhodni fronti je priboril podporočnik Graf svojo 98. do 104., podporočnik Dickfeld svojo 82. do 90. letalsko zmago.

Potemtakem bi zadoščala že ena sama vest iz Moskve, da bi se angleški premier odločil za uresničenje svojega podlega načrta. V ta namen se poslužuje vesti, ki izhajajo, kakor znano, iz istega lažnivega vira. Sovjetska informacijska služba je tudi pred dobrim mesecem objavila podobno vest. Ta drugi poizkus prepričati svet, da se nemške čete poslužujejo strupenih plinov v bojih na Krimu, izdaja preveč odkrito njene namere. Očitno je, da gre za tajni sporazum med Churchillom in voditelji v Kremlju, da bi se sporazumno označili Nemci za krivce, ki so se prvi poslužili strupenih plinov, in da bi se tako ustvaril izgovor za plinsko vojno proti nemškemu civilnemu prebivalstvu.

Vse to zbuja domnevo, da se za Churchillovo grožnjo že skriva povsem določeni načrt plinskega napada. Drug dokaz za to domnevo so komentarji anglosaških listov, ki že na najbolj sadistične načine opisujejo posledice morebitnih letalskih napadov s plini na nemška mesta. Anglija se torej ne zadovoljuje samo s poskusom sestradanja žena in otrok ali z bombardiranjem nezavarovanega prebivalstva mest, ki je oddaljeno od slehernega vojaškega cilja, sedaj bi se hotela poslužiti še strupenih plinov. Toda angleški državniki naj vedo, da pripada Nemčiji v kemični proizvodnji svetovno prvenstvo in da bo budno na straži, ako bi se Churchill zares odločil za plinsko vojno. (Il Regime Fascista.)

Odmevi ofenzive na polotoku Kerču

Berlin, 15. maja. Druga faza bitke za Kerč se že bliža svojemu koncu. Preostale sovjetske oborožene sile, na katere izvajajo nemške in zavezniške divizije vedno večji pritisk, so se umaknile vzdolž obale in preko višavja z namenom, da bi se znebile nevarnosti obkolitve, kakršna je že doletela glavnino sovjetske vojske pod vodstvom generala Kazeva. Zaradi naglega umika so sovjetske čete pustile na terenu vse vojne potrebščine in tako povečale že itak ogromni vojni plen, kakor ga je predvčerajšnjim javilo nemško vrhovno poveljništvo.

Tu in tam se skušajo sovjetske predstraže upirati, da bi tako omogočile manj neurejeni umik oddelkom, ki bi po Stalinovem ukazu morali za vsako ceno braniti utrjeno področje in skrajni del kopnine med Vulgano in Osovjem. Mesti Kerč in Jenikale naj bi v skrajnem primeru ostali zavarovani kot dva mostova za umik, medtem ko naj bi tretjega tvoril rt Takil. Kakor vselej doslej pa Stalin določa, a Hitler odloča. Nobenega dvoma ni da bodo sovjetske čete ukaz rdečega diktatorja izvršile v mejah človeških možnosti, namreč da bo na tisoče sovjetskih vojakov žrtvovanih v tem brezupnem odporu. Vsak nadaljnji odpor pa bo pomenil nove hekatombe človeških življenj.

V vojaškem pogledu je mogoče nemško-rumunsko ofenzivo smatrati že za zaključeno. Operacije v teku so samo še podrejenega pomena in popolna zasedba malega polotoka Kerča je sedaj le še vprašanje dni če ne samo ur. Sleherni nadaljnji poizkus organizacije odpora na novi obrambni črti je namreč že v naprej obsojen v neuspeh. Tudi v tako zvanem utrjenem obmorskem pasu ne bodo mogle kolone, ki so ušle uničenju, zadržati prodirajočih nemških sil.

V ostalem je več ko značilno, da je maršal Timošenko tako naglo ustvaril propagandistično slepilo s tako zvano »ofenzivo« na področju Harkova in da so strategi raznih londonskih redakcij soglasno proglasili, da Stalin že ogroža levo krilo nemške vojske, ki bi morala izvršiti odločilni napad v smeri proti Kavkazu v trenutku, ko si skuša Hitler ustvariti odskočno desko za naskok na petrolejska ležišča.

Kakor je znano, ni sovjetsko vrhovno poveljništvo v teku velikih uničevalnih bitk leta 1941 niti enkrat smatralo za potrebno objaviti ali zanikati trditve Hitlerjevega glavnega stana. Na nemške številke je navadno odgovarjalo z lastnimi številkami, ki si jih je izmišljal šef informacijske propagande Lozovski. Zakaj se je torej nenadoma spremenila metoda?

Verjetna se zdi naslednja razlaga: Stalin se je v pričakovanju odmeva sovjetskega poraza na Krimu zatekel k znanemu priljubljenemu triku raznih anglosaških Napoleonov, ki utegne vsaj nekaj časa negativno vplivati. Zanikal je namreč, da bi bil doživel katastrofalen poraz, obenem pa je priznal, da je bil prisiljen odrediti »umik v popolnem redu«. Nadaljnja faza te taktike bo objava, ko se bodo sovjetske sile preselile onkraj morske ožine pri Kerču, da so izvršile novo »slavno izpraznitev«.

Vse to meji, kakor izjavljajo na pristojnem vojaškem mestu v Berlinu, že na pravo grotesko. Matematika pač ni spremenljiva niti tedaj, kadar gre za navadno propagandno strategijo. Številke vojnega poročila je namreč vselej mogoče preveriti. Glede na laži poslednjega sovjetskega vojnega poročila poudarjajo v berlinskih krogih, da nevtralni listi z istočasnim objavljanjem nemških in sovjetskih vojnih poročil greše proti objektivnosti, na katero se sicer radi sklicujejo. Ako bi bili ti listi zares objektivni, bi morali sovjetska vojna poročila opremiti s primernimi pojasnili in dopolnitvami, ki naj bi čitateljem pokazale zelo problematično vrednost ali netočnost boljševiških uradnih informacij. Samo tako bi ti listi dokazali, da so zares nepristranski. (Piccolo).

Berlin, 15. maja d. Vest o veliki nemški zmagi na polotoku Kerču so vsi nemški listi v četrtek objavili pod velikimi naslovi in s primernimi komentarji. Tako piše med drugim »Völkischer Beobachter«, da so branilci vzhodne fronte zopet povzeli ofenzivo in je že prve dni nemški veliki napad prinesel popoln uspeh. Boljševiška vojska je bila uničena in gigantske utrdbe na polotoku Kerču nadvladane. Velikanske izgube, ki jih je pri tem utrpel sovražnik, dokazujejo, da je na tem vojnem področju sovjetsko vojno poveljništvo zbralo zelo močne sile. Večina sovjetskih čet, ki jih je strla nemška ofenziva, je pripadala dobro opremljenim sovjetskim divizijam z visokimi borbenimi sposobnostmi, ki so prej izvedle veliko število napadov na nemške obrambne postojanke z namenom, da bi ponovno zavojevale polotok Krim in s tega vojnega področja nato padle v hrbet nemškim silam v Doneški kotlini, kjer je sovražnik doslej prav tako neprestano prehajal v napad na nemške črte.

Bukarešta, 15. maja d. Zmaga nemških in rumunskih sil na polotoku Kerču je izzvala živahen odmev v vsem rumunskem tisku. List »Universul« piše v svojem komentarju, da je napad nemških in rumunskih sil, s katerim se je pričela spomladanska ofenziva na vzhodni fronti, ponovno pred vsem svetom razgrnil superiornost nemških taktičnih vojnih metod ter nemškega orožja, kakor tudi izvrstno moralo, ki odlikuje nemške in rumunske čete. Že v teku prve faze operacij na polotoku Kerču so bile prebite sovražnikove utrdbene črte, čeprav so v Moskvi tik pred nemško-rumunskim napadom zatrjevali, da so na polotoku Kerču zgradili neprodoren utrdbeni sistem.

Vojaški sotrudnik lista »Curentul« piše v zvezi z nemško-rumunsko zmago na Kerču, da so nemške in rumunske sile v štirih dneh dosegle večje uspehe kakor pa njihovi nasprotniki v prejšnjih štirih mesecih. Borbe na polotoku Kerču pa so svetu tudi pokazale, v kako ogromnem obsegu se bo razvijala velika spomladanska ofenziva na vsej dolžini vzhodnega bojišča.

Tokio, 15. maja d. V japonski prestolnici spremljajo z napeto pozornostjo zmagovite operacije nemških in rumunskih čet na polotoku Kerču. List »Asahi« pripominja v svojem komentarju o prvi nemški zmagi na tem vojnem področju, da se je nemško vrhovno vojno poveljništvo znalo okoristiti z bogatimi izkušnjami, ki si jih je pridobilo v poprejšnjih gigantskih borbah proti boljševikom. Na osnovi teh izkušenj je najskrbneje pripravilo novo ofenzivo v vseh podrobnostih taktike in strategije. Uspeh, ki so ga nemške čete dosegle v prvih dneh nove ofenzive na Krimu, dokazuje, da so Nemci v polni meri premagali vse strašne težave, ki jih je prinesla nepričakovano ostra zima. List ugotavlja nato, da pomeni pričetek nemške spomladanske ofenzive, ki je že rodil tako zgodnje uspehe, indirektno udarec tudi za Anglijo, ki je medtem utrpela številne nič manj usodne poraze na drugih bojiščih. List omenja nato zadnji Churchillov govor, v katerem je govoril o strupenih plinih, ter pripominja, da izvajanja britanskega ministrskega predsednika znova dokazujejo, kako je Velika Britanija izgubila že vse upanje v svoje lastne sile, zaradi česar se ne upa več pomeriti v borbi z nemškimi silami s sredstvi, ki bi bila v skladu z vojnimi zakoni.

Še en odgovor na Churchillove grožnje

Berlin, 15. maja. Nemška politično-diplomatska korespondenca objavlja naslednji komentar o nedavnih Churchillovih grožnjah:

Churchillova zločinska fantazija je iznašla nove, še bolj nečloveške metode vojne, ki se jih skuša poslužiti, sklicujoč se na vrsto lažnivih obtožb. Trdil je med drugim, da so iz Moskve informirali London, da se Nemci nameravajo poslužiti na vzhodnem bojišču strupenih plinov. Na tej osnovi je Churchill zagrozil, da bo, ako bi se ta vest potrdila, započel z britanskim letalstvom v velikem obsegu plinsko vojno proti Nemčiji.

Japonska ofenziva na Kitajskem

Popoln preokret položaja na Daljnem vzhodu

Tokio, 15. maja. Japonska ofenziva proti Čangkajškovi Kitajski se nadaljuje z izrednim zaletom. Čim so japonske čete dobile nova ojačenja, so izvršile silovite napade na kitajske postojanke v Junanu, pri čemer so napredovale kakih 100 km po birmanski cesti v smeri proti Paošijanu, od katerega so sedaj oddaljene le še kakih 20 km. Druga kolona, ki jo podpirajo tanki in močni letalski oddelki, prodira v smeri proti zapadu na Kunming in sicer po nedavno zgrajeni cesti preko dolin Nankinga in Mekonga, po kateri se umikajo kitajske čete. Srdite borbe so v teku 90 km pred Cefangom. Zdi se, da je neposredni cilj Japoncev Kunming, ki prestavlja skrajno vzhodno točko birmanske ceste, kakih 650 km od meje. Čangkajšek skuša pošiljati sveže čete k Lukijangu, kakor se imenuje zgornji tek reke Saluen, in domnevajo, da se ob bregovih te reke pripravlja velika bitka. V dolinah Cinduina in Irawadyja Japonci še nadalje zasledujejo angleške in kitajske čete na umiku. Tako prihaja do novih klešč od vzhoda proti Lukijangu in od zapada proti meji Asama, kjer bodo sovražne čete, ki so zaostale, gotovo obkoljene, ne da bi mogle doseči mejo.

Na ukaz generala Wavella se je general Alexander, bivši poveljnik britanskih čet v Birmi, preselil s svojim generalnim štabom v Indijo.

V ostalih odsekih bojišča na Kitajskem, na severu in na vzhodu, se nadaljujejo živahne japonske operacije proti komunističnim in drugim oboroženim silam Čungkinga. V pokrajinah Čekijang in Kijangsi so bili bombardirani kraji Čučajo, Kijang, Liceng in Nanceng. V pokrajini Hopej je japonsko topništvo silovito obstreljevalo 4.000 obkoljenih Kitajcev. Sovražne čete so obkoljene na trikotnem področju med tremi rekami. Druge japonske edinice prodirajo proti jugu, da bi zadale smrtni udarec obkoljenim sovražnim oddelkom.

V srednjem Hopeju so eskadre japonskega letalstva, ki operirajo v tesni povezanosti s kopnimi oboroženimi silami, silovito bombardirale in razpršile sovražne sile, ki so jih potisnile proti jugozhodu Vukijanga. V isti pokrajini je bilo pretekli mesec okoli šinsijena zajetih ali ubitih 11.000 Kitajcev. Japonci so zaplenili tudi velike količine vojnih potrebščin vseh vrst.

Po padcu Corregidorja in brezpogojni predaji ameriških in filipinskih čet na otokih Luzon, Mindanao in Visajang, po ugodnem izidu pomorske bitke na Koralnem morju in po zasedbi trojne prometne zveze, ki spaja Čungking za anglosaškimi zavezniki, dobiva kitajski problem posebno važnost. Doslej je bila japonska akcija na Kitajskem deloma omejena, ker je ostala Kitajska navzlic pritisku Japonske od vzhoda na tri strani odprta tujim sovražnim vplivom. Na jugu in na zapadu se je uveljavljal angleški vpliv, na severu pa ruski, na katerega se je čangkajškova politika zanašala v nadi, da bi mogla z njegovo pomočjo zavreti japonsko prodiranje.

Danes je vse spremenjeno. To dejstvo nam razlaga izredno važna izjava zastopnika japonskega imperijalnega glavnega stana polkovnika Jahadžija, ki je izjavil med drugim: Proti Kitajski, ki je velika kakor Evropa, se moramo poslužiti bolj konkretne politike. Mislim, da se nam bo v kratkem ponudila prilika, da se neposredno spoprimemo s Kitajci. Nikogar ni več, ki bi se mogel sedaj vmešavati v naše zadeve in zato smatram, da se bo Čungking hotel sedaj z nami spraviti. V Čangkajškovem režimu so elementi, ki dobro razumejo Japonsko, kakor n. pr. Čangcijung, ki bi bili pripravljeni sprijazniti se z Japonci, ako bi japonski pogoji bili še vedno oni, kakor jih je v svojem programu napovedal knez Konoje. Edini odporni element v Čangkajškovem režimu je komunizem. Ti kitajski komunisti pa niso napojeni z rdečimi idejami do onemoglosti. Njihovo izpovedovanje komunistične vere je samo sredstvo za dosego visokih položajev, v globini svojega srca pa niso nasprotni ideji sprave z Japonci in mislim celo, da bodo prvi postavili vprašanje miru. Mnenja pa sem, da maršal Čangkajšek ne bo sprejel kompromisa z Japonsko, niti se ne bo predal. Nasprotno bo nadaljeval svoj odpor do kraja in bo v primeru neuspeha izvršil samomor.

Ta Jahadžijeva izjava je v toliko važna, ker nakazuje možnost rešitve kitajskega vprašanja v političnem smislu, ne da bi sicer mogel napovedovati rešitev kitajskega vprašanja v najbližnji bodočnosti tudi v vojaškem smislu. (Corriere della Sera.)

Šanghaj, 15. maja. d. Z bojišča v pokrajini Hopei na Kitajskem javljajo, da japonske čete z vso energijo nadaljujejo uničevanje kitajskih komunističnih čet, ki so jih japonski oddelki obkolili v centralnem delu te pokrajine. V japonske roke je padlo tudi že veliko število kitajskih ujetnikov, med njimi poveljnik nekega kitajskega polka. Kakor je že bilo objavljeno, štejejo obkoljene komunistične čete na tem vojnem področju približno 10.000 mož. Japonsko obkolitveno akcijo, ki se je v polni meri posrečila, je uspešno podpiralo tudi japonsko težko topništvo in letalstvo. Kakor javljajo zadnje veste s tega vojnega področja, bo vsa obkoljena kitajska sila v najkrajšem času poponoma uničena.

Napadi na Port Moresby

Šanghaj, 15. maja. d. Japonsko letalstvo je včeraj dvakrat napadlo Port Moresby na Novi Gvineji. Kakor javljajo iz Melbourna, je pri drugem napadu sodelovalo 26 težkih japonskih bombnikov, ki so v spremstvu 9 lovskih letal bombardirali letališče v Port Moresbyju in razne v luki zasidrane ladje. Prvi napad ni bil tako močan in se je pojavilo samo 13 japonskih letal, ki so prav tako bombardirala letališče. Avstralsko poročilo ne navaja nikakih podrobnosti o povzročeni škodi.

Na Filipinih

Tokio, 15. maja. (Domei) Japonske čete so v sredo zjutraj zasedle mesto Bukidnon na otoku Mindanao v filipinski skupini. Pri tej priliki je bilo osvobojenih tudi 41 Japoncev in neki nemški državljan, ki so jih ameriške oblasti ob začetku vojne na Pacifiku internirale na Kagayanu.

Tokio, 15. maja. (Domei.) S Filipinov javljajo, da se je včeraj pri vrhovnem poveljniku japonskih sil na Filipinih generalu Homi zglasila deputacija filipinskih domačinov, ki je japonskemu poveljniku izročila več zgodovinskih sulic. S tem aktom je deputacija simbolično izrazila svojo pripravljenost za sodelovanje z japonskimi vojaškimi oblastmi. Sulice, ki so bile japonskemu generalu poklonjene v dar, so Filipinci uporabljali v svojih nekdanjih borbah s prvotnimi španskimi zavojevalci in v kasnejši dobi tudi v borbah z Američani.

Wavellovo priznanje japonskemu vojaku

Bern, 16. maja. s. Sovražnik je dal japonskemu vojaku najvišje priznanje, ki bi ga mogel pričakovati. General Wavell je namreč izjavil, kakor ugotavljajo brzojavke švicarskih listov iz ameriškega vira, da so brezhibna sovražna tehnika, premoč, s katero se je sovražnik prebijal skozi džunglo, in izredna hrabrost japonskega vojaka, postavile na glavo vse angleške načrte v Birmi. Ta pohvala je pomenila obenem nekakšno obsodbo, saj je bila izrečena pred četami generala Alexandra, ki so se umaknile v Indijo. Navzlic temu pa goji general Wavell zaupanje v nekega sfabriciranega anglosaškega generala, namreč v generala dež, kajti v tolažbo ubogim vojakom generala Alexandra je dejal, da se bo čez kakih 10 dni začela v Birmi doba dežja in da bodo tedaj Japonci naleteli na večje težave.

Tojo pri mikadu

Tokio, 15. maja. (Domei.) V petek ob 13.30 je cesar sprejel v avdienci min. predsednika Hideki Toja, ki mu je poročal o splošnem političnem položaju.

Kongres prijateljev Indije v Bangkoku

Bangkok, 15. maja. d. Prihodnji teden se prične v Bangkoku konferenca vodilnih osebnosti organizacije »Prijateljev Indije«. Na konferenci bodo sodelovali delegati iz vseh dežel vzhodne Azije. Na konferenci bodo med drugimi tudi zastopniki Japonske, Filipinov, Malajskega polotoka in Birme. Delegati se prično zbirati v Bangkoku v soboto.

Vojno stanje v Avstraliji

Šanghaj, 15. maja. d. Iz Canberre v Avstraliji javljajo, da so bile tamkaj v noči na petek objavljene podrobnosti o proglasitvi vojnega stanja v nekaterih predelih severne Avstralije. Vojno stanje je bilo uvedeno predvsem v posameznih okrožjih Queenslanda.

Švica zastopnica angleških interesov na Japonskem

Tokio, 15. maja. (Domei) Na današnji tiskovni konferenci je službeni zastopnik japonskega informacijskega ministrstva Tokomazu Hori sporočil, da je japonska vlada pristala na to, da prevzame zaščito interesov Anglije, Avstralije, Nove Zelandije in Kanade švicarsko poslaništvo v Tokiju.

Turški general o načrtih Sovjetske zveze

Carigrad, 15. maja. s. Vojaški sotrudnik lista »Kumhurijet« general Ekilet se peča z nevarnostjo, ki jo je za ves zapad predstavljala Sovjetska zveza in piše med drugim, da je sovjetsko vrhovno poveljništvo spomladi l. 1941 razporedilo vzdolž zapadne meje ogromne oborožene sile, izdajajoč s tem svoj naklep, da bi zahrbtno napadlo os, zlasti pa Nemčijo, ko bi se v celoti zapletla v boje na Angleškem otočju. Pisec pravi, da je imela že zasedba baltiških držav in invazija Besarabije za posledico zbiranje ogromnih sovjetskih sil na mejah, kar je na nedvomen način dokazovalo, da pripravlja Sovjetska zveza napad. General Erkilet omenja nato podrobne številke o moči sovjetskih motoriziranih, oklopnih in konjeniških divizij, ki so bile razvrščene vzdolž dolge meje, obenem pa navaja angleške manevre na Balkanu za izziv vojne v Jugoslaviji in v Grčiji. Tedaj je Anglija skušala ustvariti turško-grško-jugoslovansko koalicijo, ki naj bi s kakimi 100 divizijami napadla os z boka. Po vsem tem prihaja turški vojaški strokovnjak do zaključka, da je bila nemška vojna proti Sovjetski zvezi nujnost, ki naj bi preprečila veliko katastrofo zaradi sovjetske zahrbtnosti.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 15. maja. d. S pristojne nemške vojaške strani javljajo dodatno k včerajšnjemu nemškemu vojnemu poročilu, da so skupine lahkih nemških bojnih letal v sredo ponoči izvedle izvidniške polete nad angleškim otočjem in nad vodovjem okrog Anglije. Vsa letala so se z dragocenimi podatki vrnila na svoja oporišča.

Berlin, 15. maja. d. V sredo zvečer je močna skupina nemških bojnih letal preletela jugovzhodno angleško obalo in z bombami napadla razne vojaško važne objekte.

Vojna na morju

Berlin, 15. maja. s. Današnji listi komentirajo nove uspehe, ki so jih dosegle nemške podmornice v borbi proti sovražnemu trgovskemu brodovju, in poudarjajo, da so komaj v 14 dneh potopile 65 sovražnih ladij s 375.000 tonami, kakor ugotavljajo tri poslednja nemška uradna vojna poročila.

Lizbona, 15. maja. d. Iz Georgetowna v Britanski Guyani javljajo, da se je tamkaj izkrcalo 8 mornarjev posadke ameriške ladje, ki je bila potopljena ob južni ameriški obali.

De Brinon zopet v Parizu

Pariz, 15. maja. d. Francoski poverjenik za zasedeno francosko ozemlje poslanik Fernand de Brinon, ki se je nekaj časa mudil v Vichyju, se je vrnil v Pariz.

Ovire v portugalski pomorski plovbi

Lizbona, 15. maja. s. Pomanjkanje goriva ustvarja tudi na Portugalskem tesne težave, zlasti v pomorskem prometu. Tako so morali motorni čolni v lizbonski luki znatno omejiti svoj promet in ni izključeno, da bo v najkrajšem času celo popolnoma ustavljen.

Zbiranje bakra v Bolgariji

Sofija, 15. maja. d. V Bolgariji je bilo zaključeno zbiranje starega bakra. Kakor se je zvedelo z uradne strani, je nabiralna akcija vrgla 600 ton vsakovrstnih bakrenih predmetov. Ob pregledovanju zbirke so službeni organi odkrili precej predmetov, ki so zgodovinske ali umetniške vrednosti. Vlada je zaradi tega odredila, da se bodo vsi dragoceni bakreni predmeti iz zbirke odstopili bolgarskemu narodnemu muzeju.

INSERIRAJTE V „JUTRU"!

Predpisi o poseku določenih gozdnih pasov

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na zakon o gozdih bivše kraljevine Jugoslavije z dne 21. decembra 1929., objavljen v »Uradnem listu« št. 162/35 iz l. 1929./30., glede na uredbo z zakonsko močjo ministrskega sveta bivše jugoslovanske države z dne 7. septembra 1939. št. 1081, smatrajoč iz vojaških razlogov in radi javne varnosti za potrebno predpisati začasno obveznost poseka na zemljiških pasovih vzdolž prometnih poti Ljubljanske pokrajine, na pasovih ležečih ob meji pokrajine, ki sovpada z državno mejo, in na površinah okrog vojaških objektov po vsem ozemlju pokrajine, in upoštevajoč mnenje vojaške oblasti, odreja:

Člen 1. Na zemljiščih vzdolž prometnih poti Ljubljanske pokrajine, ob meji pokrajine, ki sovpada z državno mejo, in okrog vojaških objektov po vsem ozemlju pokrajine se predpisuje začasna obveznost poseka, ki se izvede v obsegu in na način, predpisana v tej naredbi.

Člen 2. Na zemljiških pasovih v globini 150 m, ležečih ob straneh cest in železnic Ljubljanske pokrajine, na razdelih in krajih kakor so navedeni v členu 5., se mora posekati morebitno gozdno rastlinje do tal in popolnoma, tako da je mogoča popolna preglednost.

V posebnih primerih sme določiti gozdna milica na zahtevo vojaškega oblastva večjo globino poseka.

Člen 3. Obveznost iz prednjega člena se nalaga lastnikom in posestnikom drevja, ali njih zakonitim zastopnikom, ki morajo začeti sekati v 10 dneh od dne, ko stopi ta naredba v veljavo.

V 60 dneh, računši od istega dne, se mora posek dokončati in se mora z vse poseke pospraviti posekani les.

Člen 4. Občine morajo v 10 dneh iz prvega odstavka prednjega člena sporočiti prizadetim lastnikom z navedbo katastrskih podatkov natančno zemljiško površino, ki se mora po tej naredbi izsekati.

Lastniki pa morajo začeti sekati v predpisanem roku, tudi če ne bi v tem roku prejeli od občin omenjenega sporočila.

Člen 5. Obveznost poseka se zaslej določa za tele pasove:

Vzdolž železniške proge Postojna—Metlika

— na obeh straneh v bližini stalnih vojaških stražnic od stare meje do km 618.7;
— na obeh straneh razdela med km 614.1 in km 612.8;
— pas okrog poslopja postaje Planina;
— na obeh straneh razdela med km 609.8 in km 608.5;
— na zahodni strani razdela od km 608.5 do podvoza pri Gradišču;
— na vzhodni strani razdela od km 608.5 do podvoza pri Martinjem hribu;
— na obeh straneh razdela med postajo Logatec in Štampetovim viaduktom;
— na obeh straneh razdela med km 590.500 in km 588.100;
— na južni in vzhodni strani razdela med km 588.100 in km 584, vštevši pri tem železniško postajo in viadukt v Borovnici;
— na obeh straneh razdela med km 584 in km 583.500;
— na obeh straneh razdela med km 583 in km 582;
— na obeh straneh razdela med km 581.600 in postajo Preserje;
— na vzhodni strani razdela med km 577.2 in km 577;
— na vzhodni strani razdela med km 576.700 in km 576.500;
— na zahodni strani razdela med km 576.500 in km 573.700;
— na obeh straneh razdela 100 m daleč nad čuvajnico 392;
— na zahodni strani razdela 100 m daleč med Rudnikom in Laverco, kjer je južnozahodni izrastek Golovca;
— na severni in vzhodni strani razdela med stalnima vojaškima stražnicama 3 in 4;
— na obeh straneh nad severnim vhodom v vrhovški predor, na daljavo 700 m;
— na obeh straneh razdela ob vhodu in izhodu peščeniškega predora, na daljavo 50 m;
— na južni strani razdela med postajo šent Vid pri Stični in točko 500 m pred to postajo;
— na obeh straneh razdela v višini nadvoza Cesta na daljavo 500 m;
— na obeh straneh razdela med postajo Novo mesto in postajo Matenska vas;
— na obeh straneh razdela med predorom pri Stranski vasi in prehodom višina 265.

Vzdolž ceste Ljubljana—Postojna

a) odsek Vrhnika-Logatec:

— na južni ali vzhodni strani razdela med križiščem s stezo vzhodno od Bele in nadvozom kota 474;
— na južni ali vzhodni strani razdela med križiščem s stezo pri Suhem griču do brzojavnega jambora na severnem koncu v premi črti proti Logatcu;
— po vsem hrbtu kote 485 v pasu med cesto in železnico;
— na južni ali zahodni strani razdela med križiščem z vozno potjo na Cesti in točko v razdalji 500 m od tega razpotja proti jugu;
— na severni ali zahodni strani razdela med nadvozom kota 484 in 200 m onstran križišča s stezo v pasu Smrekovec;

b) odsek Logatec-Planina:

— na zahodni strani razdela med Grčarevcem in Lipljami;
— na vzhodni strani razdela med Kalcami in Grčarevcem.

Vzdolž ceste Rakek—Cerknica

— na obeh straneh razdela pri vodnem zbiralniku.

Vzdolž ceste Grahovo—Velike Bloke

— na obeh straneh cele proge.

Vzdolž ceste Grahovo—Bločice

— na obeh straneh cele proge.

Vzdolž ceste Bloška Polica—Lož

— na obeh straneh cele proge.

Vzdolž ceste Ljubljana—Višnja gora

— na severni strani razdela pri prehodu skozi naselje Škofljica;
— na obeh straneh razdela med Blatom in Peščenikom.

Vzdolž ceste Višnja gora—Novo mesto

— na obeh straneh razdela med Stulatom in Brsljinom.

Člen 6. Če bi se posek in sledeči odvoz gradiva ne pričela ali dokončala v določenih rokih, opravijo sečnjo in odvoz v obsegu lastnikom sporočenih površin uradoma krajevno pristojne občine.

Državna gozdna milica sme namesto občin neposredno z vojaško delovno silo ali po kakem podjetju izvršiti sečnjo, če bi občine same s prekasnim začetkom dela ali zaradi nedostatka orodja očitno ne mogle izvesti tega dela v predpisanem roku.

Člen 7. Iz razloga dokazanih ovir se sme dovoliti odlog, ne daljši od 30 dni po roku, določenem v členu 3. Tak odlog dovoljuje krajevno pristojno okrajno načelstvo na prošnjo prizadetih in po dobljenem mnenju državne gozdne milice in krajevno pristojnih vojaških poveljništev.

Člen 8. Ob uporabi te naredbe izsekane površine, ki se dajo oceniti kot relativno gozdno zemljišče, se ne smejo obdelati za drugo vrsto kulture brez odobritve oblastev, pristojnih po členu 9. veljajočega zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929.

Obdelovanje izključno gozdnega zemljišča pa je vobče prepovedano.

Člen 9. Morebitne škode, ki se povzroče s predpisom obveznega poseka iz člena 1., dajo lahko pravico do odškodnine, ki se plača prizadetim ob pogojih in v obsegu, določenih po veljajočih predpisih o vojni škodi.

Na prošnjo prizadetih, vloženo v mesecu januarju vsakega leta pri okrajnem načelstvu, se lahko dovoli oprostitev od zemljiškega davka glede tistega dela, ki se nanaša na površino izsekanega zemljišča, na katerem se več ne goji gozdno rastlinje.

Člen 10. Do nikakršne odškodnine ali davčne oprostitve nimajo pravice lastniki, ki niso spolnili dolžnosti iz člena 1.

Člen 11. Ko preneha obveznost izsekanja, se morajo izsekana gozdna zemljišča v naslednjih treh letih zopet pogozditi po predpisih veljajočega zakona o gozdih.

Člen 12. Kršitelji določb te naredbe, kolikor zadeva opuščeni posek, se kaznujejo upravno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 z zaporom do 2 mesecev in v denarju do 5000 lir. Odredi se tudi zaplemba lesa, ki se ni uporabil ali odpeljal.

Člen 13. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 8. maja 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Sprememba predpisov o prenočevanju v zasebnih hišah

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja glede na naredbo z dne 14. aprila 1942-XX št. 67:

Čl. 1. Členu 3. naredbe z dne 14. aprila 1942-XX št. 67, ki ureja prenočevanje v zasebnih hišah v mestu Ljubljana, se dodaje naslednji odstavek:

»V seznamu ni navesti pripadnikov oboroženih sil.«

Čl. 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 8. maja 1942-XX.

Visoki komisar **Emilio Grazioli.**

Letni pregled motornih vozil

Ljubljana, 15. maja

Urad za civilno motorizacijo Visokega komisariata obvešča prizadeto javnost, da je bil za 15. maj t. l. napovedani redni letni pregled motornih vozil v Kočevju, Ribnici in v Vel. Laščah preložen in se bo določil pozneje.

Filmska predstava Dopolavora na Taboru

V Dopolavorovem kinematografu na Taboru bodo predvajali v nedeljo 17. t. m. zvočni film »Nora od veselja«. V filmu nastopajo znani umetniki Vittorio de Sica, Maria Denis in Umberto Melnati. Predstava se bo pričela ob 15.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega Zbora

glede na Razglas z dne 24. aprila 1942-XX

dajeta na znanje:

Dne 8. t. m. so v kraju Sovra neki komunisti ubili z revolverskim strelom neko slovensko ženo, ker se je protivila njihovim zločinskim dejanjem.

V smislu predpisov Razglasa z dne 24. aprila t. l. in ker je pretekel predpisani čas, ne da bi bili odkriti storilci zločina, je bilo odrejeno, da se ustrelita dve osebi, ki sta zanesljivo krivi terorističnega in komunističnega delovanja.

Bili sta ustreljeni danes ob 6.30.

Ljubljana, 15. maja 1942-XX.

General Poveljnik	Visoki komisar
XI. Armadnega zbora	za Ljubl. pokrajino
Mario Robotti	**Emilio Grazioli**

Nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Jožefu in Mariji Penca iz Gornjega Vrhpolja št. 26. občina Št. Jernej, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Atentatorski proces v Ankari

Ankara, 15. maja s. Na včerajšnji razpravi zaradi atentata na nemškega veleposlanika Papena je državni tožilec vprašal obtoženega Pavlova, ali je bil vedno funkcionar sovjetskega konzulata. Pavlov je odgovoril negativno, zatrjujoč, da ni nikdar zapustil Rusije in da je bil uslužben v sovjetskem prosvetnem komisariatu, kjer se je pečal z diplomatsko zgodovino države, zbirajoč gradivo v arhivih. Iz istih študijskih razlogov je prišel tudi v carigrajski sovjetski konzulat. Nasprotno pa je državni tožilec postavil trditev, da je Pavlov pravi profesionalni konspirator in atentator. V Sofiji je organiziral atentat z eksplozijo bombe v katedrali sv. Nedelje, ki je povzročil številne žrtve. Prav tako je v Sofiji izvršil atentat na direktorja ruskega lista »Rusko Slovo« Solonoviča. Žrtev tega atentata je tedaj postala Solonovičeva žena. Državni tožilec je opozoril, da je dobil to informacijo v zadnjih dneh in je prosil sodni dvor, naj ugotovi njeno verodostojnost, a je sodni dvor odklonil to zahtevo, češ da Pavlov ni dolžan odgovarjati turškim sodiščem za zločine izvršene izven Turčije. Državni tožilec je kljub temu vztrajal pri zahtevi, naj se njegove trditve zabeležijo v zapisnik, in je predlagal odložitev procesa za pripravo svojega govora. Ta njegov predlog je bil sprejet in je bila razprava preložena na 20. t. m.

Ankara, 15. maja. d. Sovjetski poslanik pri turški vladi S. A. Vinogradov, ki je prejšnji teden odpotoval v Moskvo, se bo po informacijah poučenih turških političnih krogov vrnil v Ankaro šele potem, ko bo končal svoj dopust turški poslanik v Moskvi Ali Hajdar Aktar, ki se mudi na oddihu v nekem kraju ob Bosporu. Turški poslanik v Moskvi se bo po teh informacijah mudil v Turčiji do zaključitve procesa proti atentatorjem na nemškega poslanika Papena.

Hud potres v Ekvadorju

Buenos Aires, 15. maja. d. Pristaniško mesto Guayaquil v republiki Ekvador je včeraj obiskal močan potres, ki je povzročil mnogo škode. Kakor se je zvedelo, so potres v precejšnji jakosti čutili tudi v ekvadorskem glavnem mestu Quitu. Tudi tu je potres po prvih podatkih povzročil nekaj škode. Javljajo, da sta bili posebno hudo poškodovani vladna palača, palača nadškofije in poslopje Kreditne banke. Na vseh teh poslopjih so v zidovju nastale široke razpoke. Ker so brzojavne zveze med Quitom in inozemstvom še vedno v neredu, ni mogoče dobiti preglednih poročil o škodi, ki jo je povzročil potres tudi v drugih krajih. Po prvih podatkih ocenjujejo v Guayaquilu in Quitu povzročeno škodo na 10 milijonov pezosov. V Guayaquilu je potres zahteval tudi veliko število človeških žrtev. Med ubitimi je tudi ameriški vicekonzul z vso svojo družino.

Zastoj v argentinskem izvozu

Buenos Aires, 15. maja. d. Zastoj v izvozu gospodarskih pridelkov iz Argentine povzroča argentinskim oblastem mnogo preglavic. Posebno je preobilica žita prisilila vlado k nekaterim ukrepom, s katerimi naj bi se olajšal položaj argentinskih poljedelcev. Letošnje leto vlada ne bo več odkupila odvišnih količin žita kakor lani, marveč bo kmetom razdeljen kredit v višini 24 milijonov pezosov. S tem denarjem se bo del žitnih polj izpremenil v pašnike in se bo žitni pridelek Argentine znatno zmanjšal.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 14
veljaven od 18. maja 1942-XX

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu oziroma pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odrejeni ceni. (Prvo navedene cene veljajo za kg blaga na debelo, drugo navedene cene pa za kg blaga na drobno.)

Beluši 13.40, 14.50; rdeči korenček letošnji 3.85, 4.45; karfiola 3.85, 4.45; čebula letošnja 3.85, 4.45; koprc 3.45, 4.25; solata (endivija, zobčasta in navadna) 2.60, 3.80; solata glavnata Trocadero francoska 4.10, 5.30; solata glavnata italijanska 4.70, 5.70; radič rdeči 7.20, 8.—; grah uvožen 5.75, 6.95; špinača 4.50. 5.30; pomaranče posebne (Sanguigno, Sanguinello) 6.80, 8.—; pomaranče Ia 6.40, 7.60; pomaranče IIa 5.25, 6.10; limone I. vrste (15 cm obsega) 2.85, 3.50 (komad 0.35); limone II. vrste (pod 15 cm) 2.37, 2.90 (komad 0.30); orehi Sorrento —.—, 30.—; orehi navadni —.—, 25.—; krompir domač, pri kmetu 1.—, —.—, 1.30.

Opombe:

1. Prva vrsta: zelenjava in sadje mora biti zdravo, sposobno za prevoz. Izločajo se pridelki, ki so izobličeni, poškodovani, nagniti ali nezadostno sočnati.
2. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tuli kupcu na zahtevo izdati tak račun.
3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja — izvzemši domači krompir — le za uvoženo blago. Razume se brez tare.
4. Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani v trgovini na drobno pa veljajo najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika.
5. Okrajna načelstva lahko določijo še nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora biti predhodno odobreno od Visokega komisarijata.
6. Kršitelji tega cenika se kaznujejo po uredbi št. 8, Sl. l. št. 8 od 28. januarja 1942-XX in ostalih zakonitih predpisih.

Ljubljana, dne 14. maja 1942-XX.

Visoki Komisar: **Emilio Grazioli**

Gospodarstvo

Pred ustanovitvijo pokrajinskega korporacijskega sveta

Kakor poroča agencija Stefani, bo v kratkem objavljena naredba o ustanovitvi pokrajinskega sveta korporacij za Ljubljansko pokrajino. Ta ukrep seveda predpostavlja organizacijo lokalnih gospodarskih sil na korporativni osnovi. Ta predpostavka pa se lahko smatra za uresničeno od trenutka, ko so bile stare gospodarske in sindikalne organizacije politično partikularnega značaja spremenjene v nove sindikalne organizacije, v katere so se zlile vse proizvajalne stroke, ki so sedaj usmerjene v pravcu višjih koristi države.

Pokrajinski korporacijski svet bo najvišji gospodarski organ, ki bo vzporejal in podpiral poizvajalno delavnost pokrajine in bo dal končni obraz gospodarstvu Ljubljanske pokrajine, kakršnega dobiva ta pokrajina vedno bolj in bolj. V pokrajinski korporacijski svet bodo vstopili in v njem sodelovali združeni za iste višje cilje predstavniki vseh panog delavnosti, kar pomeni, da bodo interesi vseh slojev in vsega ljudstva našli v tem svetu svojo zakonito zaščito.

Prijava posevkov žita, krompirja, fižola in lanu

Smatrajoč za potrebno, da se ugotovijo površine, posejane ali zasajene v letu 1941-42-XX z žitom, krompirjem, fižolom in lanom je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naslednjo naredbo, ki je objavljena v »Službenem listu« 13. t. m. in je s tem dnem stopila v veljavo.

Do vštetega 31. maja morajo vsi obdelovalci zemljišč prijaviti površine, ki so jih v letu 1941-42 posejali ali zasadili s pšenico, ržjo, soržico, ječmenom, koruzo, ovsom, krompirjem, fižolom in lanom. Prijave je izpolniti na posebnih obrazcih, ki se dobe pri občinskih uradih, vložiti pa se morajo pri občini, kjer je dotično kmetijsko gospodarstvo. Zbrane prijave morajo občine poslati Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu (Prevodu) do vštetega 15. junija t. l.

Kdor bi se ne pokoraval predpisom te naredbe ali bi oddal neresnično ali pomanjkljivo izpolnjeno prijavo, se kaznuje, če dejanje ni huje kaznivo, upravno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja t. l. v denarju do 5000 lir, v hujših primerih pa z zaporom do dveh mesecev.

Italijanska železarska industrija

Tik pred vstopom Italije v sedanjo vojno je korporacija za kovinsko gospodarstvo sprejela sklep, da se mora ob razširjenju avtarkičnega načrta proizvodnja jekla v najkrajšem času dvigniti na 4 milijone ton. Že v septembru istega leta pa je bilo na novem zasedanju korporacije ugotovljeno, da je treba ta načrt še povečati, nakar je bil sprejet dodatek, s katerim se razširi prvotni načrt in ki predvideva gradnjo novih industrijskih obratov železarske stroke. Ta načrt iz leta 1940. je v glavnem izvršen.

Pomen razvoja jeklarstva in železarstva v Italiji, nam bo razumljiv, če vpoštevamo, da je Italija pred svetovno vojno proizvajala le 900.000 ton surovega jekla in se je ta proizvodnja tudi v zadnji svetovni vojni dvignila le na 1.3 milijona ton., po vojni pa je zopet popustila. Leta 1931-32 je znašala 1.5 milijona ton, leta 1936-37 pa 2.5 milijona ton. Pred sedanjo vojno je italijanska proizvodnja jekla dosegla višino domače potrošnje. Leta 1938. je znašal uvoz le še 200.000 ton, poleg tega pa je morala Italija v tem letu uvoziti še 615.000 ton starega železa.

V okviru avtarkičnih stremljenj je bilo nato razširjeno še pridobivanje železne rude v Italiji sami, obenem pa je bilo uvedeno zbiranje starega železa kot stalna ustanova. Po cenitvah strokovnjakov znašajo rezerve železne rude v Italiji 100 milijonov ton (prof. Stella), druge cenitve pa gredo do 150.000 milijonov ton (inž. Castelli). Od leta 1935. se je proizvodnja železne rude povečala za 80% (predvsem v Piemontu, Valu d' Aosta, Lombardiji, Veneziji in Toskani, kakor tudi v Sardiniji, v zadnjem času pa tudi v Tridentu in v Istriji. Končno se je pričelo v večjem obsegu izkoriščanje albanske železne rude, ki vsebuje 55 do 70% železa in kjer se cenijo ležišča na 20 milijonov ton. Povečana proizvodnja italijanskih železaren ni zamišljena samo za sedanjo vojno dobo. Po končani vojni bo ta povečana produkcijska kapaciteta omogočila Italiji tudi pomembnejši izvoz železarskih in jeklarskih proizvodov. Pričakovati pa je tudi, da bo nadalje narasla domača potrošnja. Pri proizvodnji surovega jekla je sedaj udeleženih v Italiji 49 obratov.

Gospodarske vesti

= **Žetev v Siciliji se je že pričela.** Iz Rima poročajo, da je stanje posevkov v vsej Italiji izvrstno. Časovna zakasnitev letošnje vegetacijske dobe je že nadoknadena, ker so rastline v zadnjih tednih naglo napredovale. V splošnem se je letos povečala površina krušnega žita in bo morda nekoliko manjša površina posejana s koruzo, vendar bo Italija lahko letos pridelala tudi mnogo koruze kot drugi pridelek. Zaradi hujše zime posevki niso utrpeli nobene bistvene škode. Sijajno se razvija tudi konoplja. Ugodno vreme zadnjih tednov je omogočilo, da se letina tudi pri pomladnih posevkih ne bo prav nič zakasnila. V prvih dneh tekočega meseca se je v Siciliji že pričela žetev ozimnega ovsa. Tudi zgodnja pšenica v Siciliji že dozoreva. Ker se žetev ne bo zakasnila, bodo na požetih površinah lahko posejali drugi posevek, predvsem poletno koruzo, poleg tega pa bodo kot drugo kulturo pridelali tudi krompir in proso. Zalaganje mlinov z žitom in pekarn z moko se razvija po načrtu in je oskrba do nove letine docela zasigurana, zlasti še, ker so bile v zadnjem času uvožene tudi večje količine žita iz inozemstva.

= **Naseljevanje v Libiji.** Sredi vojne nadaljuje Italija pred vojno započeto delo naseljevanja v Libiji. Prejšnji teden je bila slovesno izročena nova naselbina, v kateri obsega vsako posestvo povprečno 35 do 50 hektarjev in kjer bodo pridelovali olive, mandlje poleg žita, kakovostnega južnega sadja in vina. Posestva so bila izročena novim lastnikom. Naseljniki so kupili posestva po povprečni ceni 170.000 lir in bodo kupnino izplačali v 30 letih. V prihodnjih 15 letih pa bo libijska družba za naseljevanje še tehnično in finančno nadzirala nove kmete, vendar to nadzorstvo ne bo posegalo v njihove lastninske pravice, temveč bo naselnikom le v pomoč.

= **Zaključki italijanskih delniških družb.** Najstarejši bančni zavod na evropski celini Banco di Napoli je lani pri glavnici 500 milijonov lir dosegel 81.6 milijona lir čistega dobička (prejšnje leto 75.4). — Zavod Banco di Sicilia v Palermu je pri glavnici 230 milijonov lir in rezervah v višini 286 milijona lir dosegel 25.1 milijona lir čistega dobička (prejšnje leto 20.3). Hranilne vloge pri tem zavodu so se v teku leta povečale od 1.32 na 1.81 milijarde lir. — Znana italijanska jeklarna in železarna »Ilva«, Alti Forni e Acciaierie d' Italia v Genovi, ki je nedavno zvišala glavnico od 1000 na 1250 milijonov lir, je sedaj za financiranje izgraditvenega načrta najela pri zavodu Istituto Mobiliare Italiano hipotekarno posojilo v višini 326 milijonov lir na 12 letno odplačilo. Podjetje, ki pripada finančni družbi italijanske težke industrije Finsider, bo znatno razširilo svoje naprave.

= **Kompenzacijske kupčije Turčije.** Iz Ankare poročajo, da si je Turčija po najnovejšem dogovoru z Italijo zagurala dobavo potrebnih izdelkov iz železa proti turški dobavi bombažnih odpadkov. Podobno pogodbo je Turčija sklenila z Madžarsko, ki ji bo dobavila bombažne odpadke, za to pa bo dobila iz Madžarske tekstilno blago.

= **Ustanovitev podružnice Madžarske eskomptne banke v Fiume.** Madžarska eskomptna in menjalna banka je imela že pred svetovno vojno svojo podružnico v Fiume, ki je finančno oskrbovala zlasti prekomorske kupčije. Glede na bližnjo ustanovitev madžarske cone v svobodni luki bo budimpeštanska banka sedaj obnovila svojo podružnico, ki bo v okviru italijansko-madžarske blagovne izmenjave in madžarskega izvoza prevzela važno posredovalno vlogo.

= **Ureditev uvoza živine iz Madžarske.** Iz Rima poročajo, da sta tja prispela ravnatelj madžarske družbe za izvoz živine dr. Rulf in generalni ravnatelj madžarske ustanove za izvoz dr. Priter, in sicer k pogajanjem s pristojnimi italijanskimi oblastmi o povečanju izvoza madžarske živine v Italijo.

= **Madžarska industrijska proizvodnja se je v 20 letih potrojila.** Madžarski trgovinski in industrijski minister Varga je na občnem zboru madžarske zveze industrijcev med drugim navedel, da se je vrednost madžarske industrijske produkcije v zadnjih 20 letih potrojila, število industrijskih obratov pa se je podvojilo. V teh dveh desetletjih je število zaposlenega industrijskega delavstva naraslo od 152.500 na 366.500.

= **Lansko povečanje hranilnih vlog v Nemčiji.** Na občnem zboru nemške centralne organizacije hranilnic so bili te dni podani zanimivi podatki o vojni štednji v Nemčiji. Čiste hranilne vloge v nemških hranilnicah so se lani povečale za 11.5 milijarde mark, s čemer je znatno prekoračen rekordni rezultat iz leta 1940. Lani je bil prirastek hranilnih vlog pri hranilnicah petkrat večji kakor v zadnjem predvojnem letu 1938. Poročilo tudi ugotavlja, da je lani odpadlo dobrih 30% celotne tvorbe kapitala v Nemčiji na povečanje hranilnih vlog pri hranilnicah nasproti 20% pred vojno. Skupaj so znašale lani hranilne vloge in ostale vloge pri nemških hranilnicah 45 milijard mark.

= **Tudi Bolgarija uvaja skupne gospodarske zbornice.** Nedavno smo poročali o reorganizaciji gospodarskih zbornic v Nemčiji, kjer bo v vsaki pokrajini ustanovljena skupna gospodarska zbornica, v katero bodo vključene dosedanje trgovinske in industrijske zbornice ter rokodelske zbornice. Slično organizacijo bodo sedaj uvedli tudi v Bolgariji. O tozadevnem zakonskem načrtu bo v kratkem razpravljalo sobranje. Po tem načrtu bodo ustanovljene pokrajinske gospodarske zbornice, v katerih bodo zastopniki gospodarskih organizacij, trgovcev, kmetijskih zadrug, industrije, obrti in delavstva. Polovico članov zbornic bodo volile gospodarske organizacije, drugo polovico bo imenoval predsednik vlade, tajnik pa bo postavljen s kraljevim odlokom. Nove pokrajinske zbornice bodo prevzele funkcije dosedanjih trgovinskih in industrijskih zbornic kakor tudi funkcije kmetijskih zbornic, ki bodo ukinjene. V Sofiji bo ustanovljena vrhovna gospodarska zbornica, ki ji bodo podrejene pokrajinske zbornice.

= **Nacionalizacija trgovine v Rumuniji.** Iz Bukarešte poročajo, da se rumunsko gospodarsko ministrstvo trenutno podrobno bavi z vprašanjem reorganizacije trgovine, ki je v okviru ukrepov za rumunizacijo gospodarstva velike važnosti. Trenutno je v trgovinskih registrih v Rumuniji vpisanih 146.000 trgovinskih tvrdk; le 66.000 teh tvrdk pripada Rumunom, 40.000 jih pripada Nemcem in 40.000 Židom.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 16. maja, ob 17.30: »Konto X«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Nedelja, 17. maja: ob 14.: Vdova Rošlinka. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Ob 17.30: Šola za žene. Izven

Ponedeljek, 18. maja: zaprto

Cvetko Golar: »Vdova Rošlinka«. Vedra in humorna zgodba o ženitve željni vdovi Rošlinki, ki noče izročiti posestva hčeri in ji dovoliti možitve. Igra osvaja s svojo prvobitnostjo in zdravim, kmečkim dovtipom. Kratkočasno dejanje nudi mnogo razvedrila. Režiser: Fran Lipah.

OPERA

Sobota, 16. maja, ob 17.: »Boccaccio«. Operета. Premiera. Red Premierski.

Nedelja, 17. maja: ob 14.: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. Ob 17.: Prijatelj Fric. Izven. Znižane cene

Ponedeljek, 18. maja: zaprto

Boccaccio gre spet čez naš oder

Eden izmed bistvenih mikov gledališkega vzdušja je gotovo ta, da vlije delo, ki je trenutno v študiju, vsem prostorom in vsem v njih bivajočim, svoje razpoloženje. Kdor živi in dela med opernimi zidovi, je vedno bolj ali manj pod impresijo tonalnosti, ki jo oddajajo prostori.

Spominjam se cerkveno donečih zborovskih motivov iz »Orfeja«, ki so mi doneli nad glavo, vtisa, ki so mi ga zapustili in ki sem ga zbrala z resnih obrazov zbora, ko je odhajal s skušenj, zbranosti, zadržnosti in umerjenosti vseh v dneh pred premiero.

Če pa zadoni tričetrtinski takt ali kak podoben nagajiv ritem, če pripleše muza operete s svojo razigranostjo v našo Opero, potem se razvedré obrazi, se ukreše dovtip pod vplivom skušenj in ostane veselost še dolgo na obrazih in v ljudeh.

Manja Mlejnikova

Studij resnega ali veselega dela vedno sugestivno vpliva na igralca in pevca in ga prestavi v permanentno resno ali razigrano razpoloženje; kajti gledališče je sugestija in psihoza množice. Pa najsi bo na odru, v orkestru ali parterju. Zbudi jo posamezna močna osebnost: dirigent, režiser, solist, med občinstvom pa navdušeno ploskajoč ali čemerno godrnjajoč, zlovoljen nergač. To sem hotela povedati: da je naš operetni ansambel v teh dneh renesančno razgiban, da rožljajo rapirji v rokah dvobojujočih se ljubimcev in ljubosumnežev in da se pozablja po delovni dolžnosti, po režiserjevi in dirigentovi sugestiji, resničnost, da se bo to posrečilo tudi poslušalcem Boccaccia.

Pa recite in presodite sami, če jo to resno razpoloženje: pristopim k režiserju Debevcu, ki je ravnokar končal skušnjo, od katere se razhaja živahno kramljajoči in nasmejani ansambl, ves v: Undici, dodici, tredici — in ga vprašam: »Gospod režiser, resno besedo, kaj pa je z najinim pogovorom o Boccacciu?« — Pa mi odgovori: »Nisem resen, nočem biti resen, ne morem biti resen, kajti je danes neresnost moj poklic. To pa ker: undici, dodici, tredici — in tako dalje naprej —! Pardon, kaj si hotela?« in z renesančno krutostjo: »No, vprašaj, če kaj znaš!« — Ker sem od narave plašna, mi je za hip zmedel koncept, potem pa sem zajecljala: »No .... takó .... hotela bi —« zbrala sem se in mu nastavila (v slogu Boccaccia) in efigie — nož na vrat:

»Kaj bo dejalo občinstvo, ko bo videlo, da si Ti, najresnejši in »poglobljeni« režiser ušel v objem lahkokrile muze?!«

Debevec je komično zavzdihnil in vdano dejal: »Dejalo bo, da sem recidiven. Nekoč sem že podlegel njenemu čaru; »Dve srci v tričetrtinskem taktu« sta me zapeljali. To je bilo prvič. Toda jaz pravim prosto po Otonu Župančiču in njegovih stihih: (Osel gre samo enkrat na led. — Baš to je oslovstvo! Modrec ve, danes sem pal, jutri bom plesal po njem!) Režiser gre trikrat na led. Kar je rekel Župančič je modrijanstvo; režiserstvo pa je, da režiser ne ve niti kdaj bo pal niti kdaj bo plesal po ledu. (To je citat iz mojega članka za Gledališki list). Vem, da sem še iz dramskih časov na slabem glasu, da režiram samo igre, v katerih je po šest mrtvih. Zaradi te moje znamenite in zloglasne globine so me dramski kolegi svojevasno predlagali za častnega predsednika odbora za poglobitev ljubljanskega kolodvora. Toda odbor me je odklonil (glede na to, da sem na stanovitnost kolodvora prevelik popotnik), razen tega ima pa lahko tudi dramski in operni režiser od časa do časa »svetle« trenutke. — Zdaj pa končajva ta neresni prolog in —: naprej po vrsti!«

»V katero glasbeno zvrst spada »Boccaccio«?«

»Po svoji glasbeni vrednoti v vrsto najboljših in solidno komponiranih svetovnih operet, ki se jim prav nič ni treba sramovati sosešèine prvih predstavnikov operete: Leharja in Kalmana.

Suppéjeva glasba je preprosta, v primeri z moderno revijalno glasbo nedolžna in mogoče ravno zaradi tega tako vzpodbudna in osvežujoča. Motijo pa se tisti, ki mislijo, da zaradi teh svojstev ta glasba trpi na pomanjkanju udarnosti in učinkovitosti, zlasti pa pevnosti, o kateri bi vedeli pevci več povedati kakor poslušalci«.

»Kak je libreto?«

Vsebinsko delo ravno ne brsti od pretirane duhovitosti in libreto je precej površen in tehnično pomanjkljiv, ampak vse te reči smo spričo dobre glasbe in predvsem dobrega izvajanja (igralskega in pevskega) pripravljeni spregledati, posebno če še pomislimo, da tudi druga operetna besedila vsebinsko ne žarijo od bistroumja. Vsekakor pa je v delu veliko hudomušnosti in vedrosti, nagajivosti in zdrave, prekipevajoče čustvenosti, renesančne brezskrbnosti in širine, razposajenosti in zanosa, da zadostujejo za povod in osnovo glasbi, ki daje vsemu ceno«.

»Letošnji izvajalci pevskih partij?«

»Ponovim lahko samo to, kar sem napisal v Gledališki list o njih: »Osnovna težava naših operetnih uprizarjanj je v tem, da nam v vseh zadnjih letih razmere doslej še niso dovolile, izoblikovati si pravega, posebnega in enotnega operetnega ansambla. Zato smo si ravno za Boccaccia pomagali z vsemi dosegljivimi močmi, za katere se mi zdi, da odgovarjajo danim nalogam in za katere menim, da jim v našem območju ni najti boljših nadomestkov. Starejšo (ne staro!) gardo zastopajo štirje preizkušeni stebri: Poličeva (Peronella), s svojo neizčrpno igralsko voljo, in s svojo močno in temperamentno igralsko označevalno sposobnostjo; potem Zupan (Lambertuccio) s svojim ljudsko-preprostim, otroško-zaupljivim in srčno-prikupnim igralskim bistvom, ki mu ga trenutno v tem svojstvu v vsej naši celotni gledališki družini ni enakega in mu tudi ne vidim še pravega naslednika, dalje Modest Sancin (Scalza), ki ga poznamo še iz drame kot jako sposobnega, zlasti v komičnih in groteskih vlogah močno učinkujočega igralca in potlej še Drenovec, ki smo si ga nalašč za kneza Pietra sprosili iz Drame, in ki ima za vloge te vrste vse kar je zanjo potrebno, to se pravi: lepotni pojav, mladeniško vroči zanos, ljubeznivo vedenje in gosposki nastop. Tudi Španova, čeprav redkejša gostinja v tovrstnih tipih, je Izabello že igrala in zdaj ponovno z njej lastnim humorjem kroti svojo »problematično« dvojno vlogo Ksantipe in ljubimke. Anžlovar vehementno premaguje Lotheringhijeve (in režiserjeve) komplekse, dočim se mi zdi pri Belizarju Sancinu, da se smili že samemu sebi; tako močno se je vživel v plahega ljubimca Leonetta. — Posebno vrsto zase tvorijo v tej zasedbi tri »ptice mladokljune«, od katerih se Barbičeva čedalje bolj uveljavlja, zlasti v ljubkih in nežnih dekliških značajih, dočim bo imela Polajnarjeva v Beatrici priložnost pokazati, da je zmožna tudi razgibano-zapeljivih in skoraj junaških poudarkov. Tretja v tej vrsti, poklicno najmlajša, je Mlejnikova, ki poje in igra glavno vlogo Boccaccia in ki je trenutno z gledališčem še v kandidatskem razmerju. Z gospo sva se srečala prvič predlanskim, pri njenem prvem nastopu v Micaeli pri Carmen, in že takrat se mi je zdelo, kljub lepemu uspehu, da bo njena bistvena pevsko-oblikovalna moč nekje na drugem področju. Pri Pasqualu se je potem, kljub začetniškim motnjam očividno izkazalo, da je njena prirodna (čeprav še morda nerazvita) sila v zdravem in vedrem, dostojno čutnem in neproblematičnem ženstvu. Zdrava pamet, dober posluh, resna marljivost ter stvarna prizadevnost, mikavna pojava, predvsem pa prijeten sočen, gost in nekoliko temno pobavan organ, jo bodo z naraščajočo igralsko okretnostjo sčasoma usposabljali za cel vrsto opernih vlog, ki nimajo preveč žalostne ali celo tragične osnove. Vsekakor zelo razveseljiva pridobitev, ki bo nade, ki jih stavimo vanjo — tako vsaj upamo — tudi z Boccacciom še še dvignila in utrdila. Posebna zanimivost pa bo — last not least — za kapelniškim pultom zborovodja Simoniti, ki je delo glasbeno naštudiral in ga bo dirigiral in ki ima zdaj prvič opravka z malo tršim orehom. Ker ga poznam in cenim kot enega najvnetejših in najmarljivejših sodelavcev v našem gledališču, (njegovega dela pri zboru mu ne priznava samo kritika, temveč ga »hvaležno kvitiramo« tudi kapelniki in režiserji) mu želim iz srca, da bi se mu njegov javni poseg v to deželo skrivnosti pošteno obnesel in da bi v soboto doživel lepo obetajoče znamenje za svojo še lepšo bodočnost.«

Zvnec je zapel, znamenje za novo skušnjo in znova se je zgrnil ansambel na oder. Mimo je prišel — lupus in fabula — Simoniti, s klavirskim izvlečkom pod pazduho, vse zagret od dela in z besedami: »Ciril, veš, tisto pa, kakor smo se dogovorili« — in potem so se izgubile besede: »valček iz —« z obema vred pri železnih vratih, ki vodijo na oder. Maša Slavčeva

Zakaj smo imeli tako ostro zimo

Velikanski plamen na Soncu, fotografiran iz opazovalnice na Mount-Wilsonu

Pretekla zima, ki bo po svojem zgodovinskem pomenu pač vedno zapisana v svetovno zgodovino, daje zdaj pomladi nemškim vremenoslovcem mnogo povodov, da raziskujejo vzroke prestane nesreče. Po njihovih ugotovitvah povzamemo naslednja izvajanja:

Dolgo trajajoči mraz in obilni sneg sta v pretekli zimi belila vsem vremenoslovcem glave glede zvez in vzrokov tolikšnega vremenskega presenečenja. Ne da se tajiti dejstvo, da je vreme na našem planetu — še zlasti izredni mrazovni vali in obilne padavine — bistveno v zvezi s kozmičnimi vplivi. Opazovanja skozi desetletja in razne primerjave vremena ob sončnih pegah in zvezdnih konstelacijah so nas pripravile do spoznanja, da imamo slaba, — to se pravi zelo deževna leta, kadar stoji Jupiter pred Soncem, hitečim proti Herkulovim zvezdam in kadar drži njegova pot skozi zvezde živalskega kroga, Ribe in Vodnarja. Že naši predniki so to spoznali in so imenovali te zvezde »mokre« — v nasprotju s »suhimi«, kakršni sta Lev in Devica.

Razni raziskovalci so ugotovili, da moramo na Zemlji računati z mokrimi poletji in ostrimi, močno zasneženimi zimami tedaj, kadar hite veliki planeti — predvse Jupiter in Saturn, kakor je to bilo lani — skozi »mokre« zvezde živalskega kroga. To dejstvo je tembolj potrjeno, kadar se znajde Venera v enaki smeri, kar se je zgodilo minulo zimo. Raziskovalci imajo v rokah kopico statističnih podatkov, ki lahko izpričajo, da povečane revolucije sončnih peg povzročajo na Zemlji raznovrstne fizikalne pojave. Ciklonski viharji na Soncu povzročajo močno gibljivost na morjih naše Zemlje, kar neugodno vpliva na vreme. S tem so v zvezi tudi magnetične motnje, ki se uveljavljajo znotraj zemeljskih plasti; zato tudi potresi in izbruhi ognjenikov ob takih sončnih revolucijah niso nič nenavadnega. Pravkar poročajo o njih z Japonskega.

Silovite revolucije na Soncu se vrstijo v gotovih obdobjih, ki so različno dolga. Na italijanskem observatoriju Bendandiju v Faenzi so mogli že oktobra 1938, ko se je na vzhodnem robu Sonca pojavila ena izmed največjih peg, kar so jih doslej sploh ugotovili, napovedati za bližnjo dobo mokra poletja in hude zime. Odtlej se Sonce ni več umirilo. Na njem se odigrava prirodna revolucija silovitih mer in to seveda ne more biti brez vpliva na naš borni, drobni planet. Iz vseh dežel se zato kopičijo novice o nenavadnih vremenskih spremembah, o silnih neurjih, o ciklonih in potresih. V Rusiji so ostre zime sicer v navadi, vendar je pretekla bila med izredno hudimi..

Prve natančnejše slike velikanske sončne revolucije, ki so jo mogli v vseh podrobnostih opazovati in fotografirati, so bile objavljene marca 1938 na observatoriju Mount-Wilsonu v Kaliforniji. Kakor kažejo te slike, je protuberanca (vzpon plinov na Soncu) dosegla višino, kakršne na Soncu doslej še nikdar niso ugotovili, — namreč poldrugi milijon kilometrov. Opazovali so, da se sončne pege, nekajkrat večje kakor Zemlja, tvorijo v teku kratkih ur. Večje pege so pogostokrat dosegle petkratni do desetkratni premer Zemlje, medtem ko so bile manjše sončne pege v približni veličini nemške države videti skozi orjaški daljnogled samo kakor temne pike, s kakršnimi je sončna ploščina vedno posejana.

Vzroke ostrih zim lahko najdemo tudi v »domačih« zemeljskih razmerah in pogojih. Med činitelje, ki pospešujejo mraz, štejemo povprečni zračni tlak, izžarevanje na široki snežni odeji in dotok mrzlega zraka iz severnovzhodne smeri. Nekateri vremenoslovci sodijo, da so veliki značilni vremenski vali v zvezi z raznimi spremembami v stratosferi. Vsekakor se ne dá tajiti dejstvo, da nastopajo ostre zime v gotovem razdobju po absolutnem višku sončnih peg.

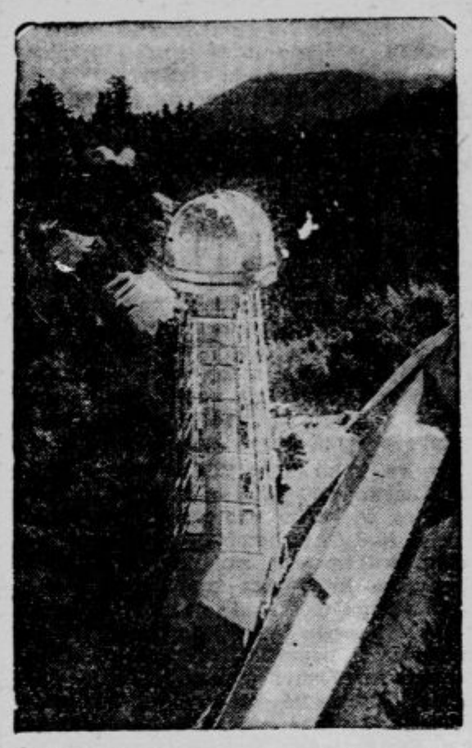

Orjaški teleskop na Mount-Wilsonu, kjer so prvič fotografirali prizore revolucije na Soncu

Na farmi pri gradiču pod Rožnikom

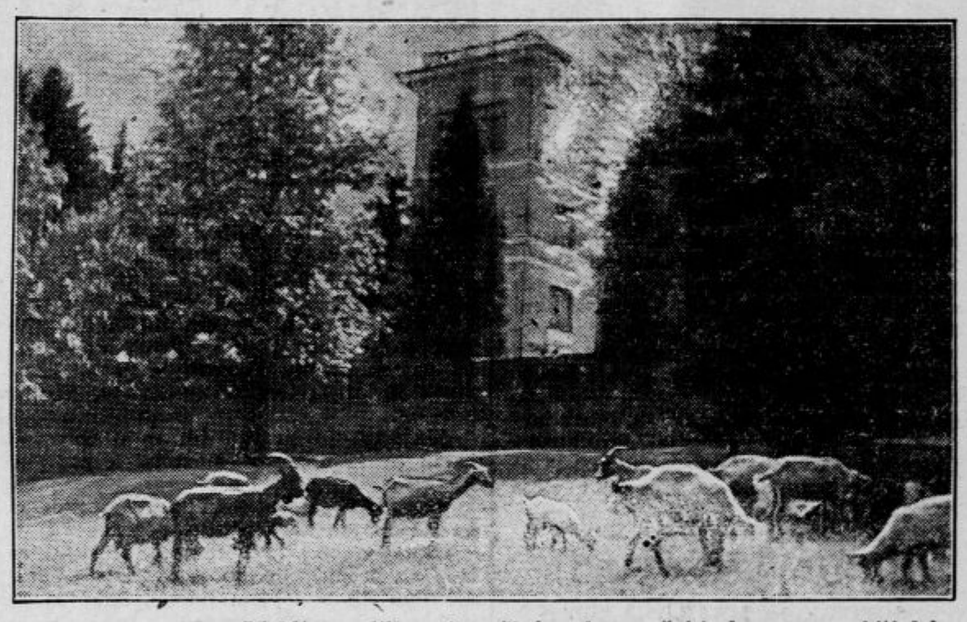

Ljubljana, 15. maja

Ob ograji Kollmanovega gradu pod Rožnikom se vsako popoldne ustavljajo sprehajalci, ki z zanimanjem in pozornostjo opazujejo številno kozjo družino, kako se veselo in brezskrbno pase na zeleni trati in v gozdiču pod gradom. Stare koze se mirno sprehajajo po travniku, mladi, okoli pet tednov stari kozlički se pa neugnano podé in se po navadi večkrat spopadejo. Nekateri se pa še vedno tišče k svojim materam. Rogate živalce, ki vzbujajo tolikšno pozornost vseh mimoidočih, je tu zaredila uprava Delavskega doma ter si tako ustvarila živo rezervo za svojo kuhinjo. Poleg koz pa rede na pristavi Kollmanovega gradu tudi številne zajce. Tudi ti bodo delili usodo svojih rogatih tovarišev. Farma, na kateri goje nad 200 živali, je menda edina tako velika v našem mestu.

Kozjo in zajčjo farmo si je omislila uprava Delavskega doma že lani v oktobru. Takrat so nabavili 19 koz in kozla. Letošnjo pomlad so vse koze mladile in tako se je rogata družina pomnožila kar za 25 kozličev in kozic. Ko bodo kozliči odrasli, jih bodo uporabili za prehrano, koze bodo pa obdržali za rejo. Zelo umestno bi bilo, ako bi lastniki nabavili še nove živali ter razmnožili kozji rod. Saj so dani vsi pogoji, da bi se lotili načrtnega kozjerejstva. Tako bi poleg mesa izdelovali tudi kozji sir, ki bo vedno dobrodošel.

V drugem poslopju, ki je nekoliko odmaknjen od kozjega hleva, goje 160 kuncev, ki prebivajo v 78 hlevčkih. Zastopane so najrazličnejše vrste: ovnjači, orjaki, beli angorci, poleg teh pa so zastopane krepostne, čvrste kmečke vrste. Tolikšno število dolgoušcev daje njihovim rejcem precej dela in skrbi. Kunci so nežne živalce in je treba paziti, da so prostori, v katerih živé, vedno snažni in hrana mora biti dobro pripravljena. Če krma ni dobra, rada nastopi bolezen kokcidioza. Številni rejci so že mnogokrat obupali, ko je pričela razsajati med njihovimi ljubljenci ta poguba. Na farmi Delavskega doma še posebno budno pazijo, da dolgoušci ne obole. Vzrok kokcidiozi so zajedalci, ki pridejo z vlažno travo v črevesje. Črevesje se prične krčiti in zoževati, kunec prične hirati in pogine. Na farmi primešajo vodi, ki jo pijejo zajci, metilensko plavilo. S tem sredstvom so imeli doslej srečo. Uspešno so pregnali vsako kal bolezni, ki se je itak le malokdaj pojavila.

V Ljubljani so še razne podobne farme, le lastniki se ne morejo ponašati s tolikšnim številom živali. V obrobnih delih mesta, kjer se prepletajo vrtovi, goje mnogi rejci drobne živali, predvsem kunce. Vsekakor se je med našim prebivalstvom že zelo razvilo rejstvo malih živali. Ljubljančani so tako postali svojevrstni kmetovalci in živinorejci: Vrtovi, kjer so se nekdaj bohotile cvetlice, so postali njive, v garažah in drugih dvoriščnih poslopjih se je pa nastanila drobna živina!

Morski volk — dragoceno skladišče surovin

Po vesteh z Madagaskarja se je v zadnjih letih na jugozapadni obali otoka ter afriške celine močno razvila industrija, ki predeluje razne tvarine, pridobljene iz pobitih morskih volkov. Zelo se je tudi razvil lov na te morske pošasti, ne toliko zaradi tega, ker so nevarne človeku, marveč zaradi splošne uporabljivosti snovi, ki jih vsebuje truplo morskega volka. Morski volk je v resnici pravi rudnik za surovine in skoraj ga ni niti najmanjšega dela njegovega telesa, ki se ne bi dal koristno porabiti. Tako je olje iz njegovih jeter bogatejše na vitaminih A in B kakor kitovo olje. Iz čeljusti pridobivajo spet neko posebno olje, ki ga zlasti uporabljajo za mažo pri urah. Plavuti so priljubljena slaščica kitajskih sladokuscev, ki plačujejo visoke cene za to delikateso. Želodec morskega volka daje po primerni predelavi odlično usnje, ki je daleko boljše ko najboljša jelenovina. Koža morskega volka služi za izdelavo zelo trpežnih transmisijskih jermenov, uporablja pa se tudi pri izdelovanju obutve. Posušena koža, zrezana na dolge trakove, služi za izredno dobre pile. Želodčni sok morskega volka vsebuje insulin in iz krvi delajo posebno lepilo, ki se zlasti uporablja pri izdelavi letalskih vijakov.

Knjiga na bojišču

Že leta 1939. so prodale nemške pokretne frontne knjižnice okoli 5000 knjig, naslednje leto se je število povečalo na 900 tisoč, leta 1941. pa je doseglo že dva milijona izvodov.

Takoj v začetku vojne so pristojni službeni krogi ustanovili centralo frontnih knjižic kot vez med nemško Delovno fronto in vrhovnim poveljstvom vojske. Izvedba te velike in važne naloge je bila poverjena organizaciji. Delovne fronte, ki se je takoj lotila dela. Nova ustanova je dobila na razpolago 12 prav tedaj dovršenih omnibusov. Sprva so bili namenjeni za vožnje izletnikov v planinska okrevališča in so jih morali zato predelati za novo svrho. Iz vozov so vzeli sedeže, a praktično konstruirane police, obložene s knjigami so napravile iz njih udobne trgovine za prodajo knjig. V vsakem avtobusu je prostora za okoli 3000 zvezkov, ima pa tudi prikolico, v kateri je urejeno skladišče za knjige, razen tega pa so v njej tudi prostori za prenočevanje knjižničarjev in voznikov.

Od decembra leta 1939. potuje teh 12 frontnih knjižnic vse do prvih linij in do najoddaljenejših vojaških edinic. Vožnje se vrše po točno odrejenem programu in so posamezna poveljstva in edinice že naprej obveščeni, kdaj bo katera izmed knjižnic prišla do njih, da je tedaj poskrbljeno za njeno nemoteno poslovanje. Ustanova frontnih knjižnic je člen v verigi dejanj za dobrobit in razvedrilo frontnih edinic. Za vsako od njih je prihod knjižnice velik dogodek. Naj navedemo kratko izjavo enega izmed knjižničarjev:

Kakor hitro pokretna frontna knjižnica prispe na določeno mesto, se vojaki vržejo na polne police knjig, ki vsebujejo bogat in skrben izbor najraznovrstnejših del iz nemške književnosti. Pogosto se trdi, da žele vojaki samo knjige vedre in šaljive vsebine. Razumljivo je, da mnogi izmed njih vselej vprašujejo za šaljivimi stvarmi, toda nič manjše ni povpraševanje za knjigami politične vsebine, zlasti pa za knjigami o sodobnih dogodkih. Razen tega, čeprav se mnogim zdi morda neverjetno, vojaki v mnogih primerih zahtevajo zbirke pesmi ali filozofske knjige. Stormove, Mörickeove, Hölderlinove, Goethejeve ali Rückertove pesmi so takoj razgrabljene. Vedno pa moramo imeti v zalogi tudi dela Nietzschea, Fichtea, Chamberlaina in drugih filozofskih piscev. Samo po sebi razumljivo pa je, da je največje povpraševanje po dobrih romanih.

Zaradi velike prostranosti zasedenih področij je nastala potreba za stalnimi knjižnicami in je zato »Centrala frontnih knjižnic« morala razen svojih pokretnih v mnogih krajih urediti tudi svoje stalne knjižne postaje. Ena izmed prvih stalnih frontnih knjižnic je bila urejena v Parizu, ki ji je pripadla naloga, da oskrbuje s knjigami tudi vse kasneje ustanovljene stalne knjižnice v Franciji. Velike dobavljalnice stalnih frontnih knjižnic so še v Bruxellesu, Oslu, Varšavi, Rigi in Lvovu.

Američani grade cesto na Aljasko

Iz italijanske zunanjepolitične revije »Relazioni Internazionali«, ki izhaja v Milanu, posnemamo naslednje podatke o ameriških načrtih za zgraditev velike ceste preko Kanade na Aljasko:

Moderno vojne prinašajo s seboj ogromen tehnični napredek. V mirnem času služi predvsem gospodarsko sožitje za merilo raznih naprav, prav pogosto pa tudi lenoba, odnosno strah pred tveganjem. V vojnem času pa se vsa ta merila in vsi ti pomisleki umaknejo v ozadje pred neodložljivimi vojaškimi in strateškimi potrebami, ki nimajo nikake zveze z zgolj gospodarskimi računi. To velja še v prav posebni meri za prometne zveze, katerih razvoj je v vojnem času izreden zlasti tam, kjer se posebno čuti njih pomanjkanje iz vojaških razlogov. Vse to seveda po vojni povečuje gospodarske možnosti in doprinaša svoj delež k splošnemu napredku v obvladanju prirode po človeku.

Spomnimo se le na nekatere poslednje vojne! Italijansko-abesinski spopad je postavil temelje za zgraditev obsežne prometne mreže na vsem abesinskem ozemlju. Prav tako je japonsko-kitajska vojna prisilila maršala Čangkajška, ki se je umaknil v oddaljeni Čunking, h gradnji cest in železnic na najbolj zapuščenem kitajskem ozemlju, ki je sedaj povezano na velike daljave s sovjetskim ozemljem na severu in britanskim na jugu. Isti konflikt je zaostril tudi odnose med Japonsko in Sovjetsko zvezo ter s tem izzval gradnjo cest in železnic v Mandžuriji in Sibiriji, seveda cest in železnic prvenstveno strateškega pomena. Sedanja vojna je dala iste pobude zlasti na ozemlju Bližnjega vzhoda in v Afriki.

Prihajajo poročila, da hoče tudi Amerika spojiti sedaj svoje zvezne države z Aljasko preko Kanade. Namen te cestne zveze je predvsem strateški. Ako pa se upošteva ogromno zemeljsko bogastvo Alaske, sprevidimo takoj, da dobra kopna zveza Aljaske kot središča verjetnih bodočih letalskih zvez med Ameriko, Azijo in Evropo, s središčem Kanade in Zedinjenih držav daleč prekaša trenutne vojne nagibe za gradnjo te ceste.

Vprašanje zgraditve kopne zveze med Zedinjenimi državami in Alasko se je postavljalo prav za prav že takoj po ameriškem nakupu tega polotoka. Proti koncu preteklega stoletja se je veliki ameriški železniški magnat Harriman zanimal celo za načrt gradnje ogromne železniške zveze Washington-S. Francisco-Aljaska-Sibirija-Moskva-Berlin-Rim. Seveda je vse ostalo le pri besedah. Gospodarsko zanimanje za Aljasko ni bilo namreč nikoli tako močno, da bi bilo zahtevalo čimprejšnjo stvarno rešitev prometnih zvez z njo po suhem. Šele evropska napetost leta 1938. je to vprašanje spet spravila v ospredje ameriškega zanimanja zaradi vedno večje vojne grožnje. Tako je nastal novi načrt za zgraditev ceste, ki naj Zedinjene države po suhem sveže preko Kanade z Aljasko.

Formalno je to vprašanje postavilo v pretres ameriško vojno državno tajništvo v avgustu leta 1938. Dne 5. decembra istega leta je parlament kanadske pokrajine British Columbia odobril kredit v znesku 25 milijonov dolarjev za financiranje potrebnih proučitev, predsednik vlade Patullo pa je takoj izrazil svojo pripravljenost, da stopi v stike z Washingtonom za začetek zadevnih pogajanj. Še isto leto je osrednja kanadska vlada imenoval komisijo petih članov-strokovnjakov, ki naj bi proučili načrt za izvedbo tega programa. Tedaj je bil kot izhodišče nove cestne zveze zamišljen Vancouver na tihomorski obali, od koder naj bi se cesta vzpenjala proti severu preko krajev Hazelton, Atlin, Dawson in se zaključila v Fairbanksu. Potekala naj bi ves čas v bližini obale. Zedinjene države so bile pripravljene dati sredstva za gradnjo ceste in govorilo se je celo o ekstrateritorialnosti, ki naj bi bila cesti priznana. Zaradi vedno večjega ameriškega zanimanja za atlantske zadeve ter zaradi pomislekov gospodarskega in vojaškega značaja proti prvotni zamisli, pobuda ni napredovala. Šele izbruh vojne na Tihem morju je spet ustvaril ugodne pogoje za dokončno odločitev za gradnjo. Na začetku letošnjega marca sta washingtonska in ottawska vlad podpisali sporazum za takojšen začetek cestnih del. Zedinjene države bodo dale denar za dela in cesto vzdrževale v vojnem času, v mirnem času pa bo cesta tvorila sestavni del kanadskega omrežja.

Iz vojaških in strateških razlogov, zlasti zaradi večje varnosti z morske strani in manjše izpostavljenosti letalskim napadom, pa bo potek ceste nekoliko spremenjen: pomaknjena bo bolj v notranjost. Razen tega tudi njeno izhodišče ne bo v Vancouverju, temveč bliže pomembnejšim gospodarskim središčem Zedinjenih držav v njih notranjosti. Cesta bo dolga 3600 kilometrov, od katerih jih je že sedaj 1400 kilometrov sposobnih za promet. Ostalo bo treba zgraditi na novo, in to na izredno težkem terenu. Celokupni stroški za gradnjo so preračunani na 14 milijonov dolarjev.

Nemogoče vprašanje

»Ali je imel vaš prijatelj navado, da je sam s seboj govoril, kadar je bil sam?« je vprašal sodnik.

»O tem ne morem govoriti,« je odgovorila priča. »Bila nisva namreč nikoli skupaj, kadar je bil sam . . .«

V Birmi pred 65 leti

Na Madžarskem proslavljajo letos stoletnico rojstva velikega madžarskega patriota in politika grofa Stefana Szechenyija. Čeprav bo prava stoletnica šele jeseni — Szechenyi se je rodil dne 21. septembra 1842 — in bodo torej glavne proslave tedaj, prinašajo listi že sedaj članke o njem in o njegovem delu ter o vsej Szechenyijevi rdobini, ki je igrala v madžarski zgodovini tako veliko vlogo. Ob priliki zavzetja Birme po Japoncih osvežuje »Pester Lloyd« spomin na potovanje Szechenyijevega sina grofa Bele v Birmo. Ker je ta dežela danes v ospredju zanimanja, je reminiscenca »Pester Lloyda« še posebej aktualna.

Grof Bela Szechenyi, najstarejši sin svojega velikega očeta, je rad mnogo potoval. V romantičnem zanosu preroienega madžarskega nacionalizma se je odločil oditi na študijsko potovanje v Vzhodno Azijo, kjer bi utegnila biti pradomovina Madžarov. Sredstev je imel sam dovolj na razpolago, sloves njegovega očeta in njegove rodbine pa mu je odpiral vsa vrata. Tako so bile ovire kmalu premagane in vse priprave v kratkem času končane. Leta 1877 se je podal na pot, ki je trajala 22 mesecev. Spremljala sta ga profesor Loczy, ki je postal kasneje geolog mednarodnega slovesa, in nadporočnik Keitner, ki si je tudi pridobil ime po svojem opisu te zanimive ekspedicije in po zemljevidih, ki jih je prvi narisal o prepotovanih neznanih krajih.

Preko Singapura, Tokia in Pekinga je prišel Szechenyi v Šanghaj. Opremljen z vsemi mogočimi priporočili kitajske vlade in kitajskih veljakov, se je iz Šanghaja podal v jugozapadni smeri v notranjost Kitajske in kmalu prišel v pokrajine, kjer pred njim ni bil še noben Evropec. Skušal je prodreti celo v »prepovedano deželo« Tibet, kar pa se mu ni posrečilo in mu tudi najvišja priporočila niso pomagala. Moral je spoznati, kakor pozneje še večkrat, da sta ugled in oblast osrednje kitajske vlade zelo omejena in da se veljaki po provincah prav malo zmenijo za naročila iz prestolnice. Še manj seveda so zalegla njegova priporočila iz Evrope in njegov položaj v evropski družbi. Celo denar, ki mu je drugače sproti odstranjeval ovire, mu tu ni pomagal. Ni mu preostajalo drugega, kakor da je opustil načrte s skrivnostnim Tibetom in krenil v drugo smer. Odločil se je za jugovhodne kitajske pokrajine, ki so bile takrat še tudi docela neraziskane in neznane. Preko Birme se je hotel potem vrniti v Evropo.

Tako je Szechenyi z vzhodne tibetske meje odšel proti jugu. Po večmesečnem križarjenju po jugovzhodni Kitajski je končno krenil po birmanski karavanski cesti na povratek v domovino. V divjeromantičnem obmejnem ozemlju med Kitajsko in Birmo je doživel več nevarnih zgodb in je mogel govoriti o sreči, da je ostal pri življenju. Avtoriteta kitajskih državnih oblasti je bila v teh krajih enaka ničli. Gospodarili so v njih domači velikaši, ki pa so živeli predvsem od izžemanja ljudstva ter izsiljevanja ali tudi izropanja trgovcev in drugih potnikov, ki so došli tja iz tujih pokrajin.

Seveda so tudi trije Madžari, Szechenyi in njegova spremljevalca, tako vzbudili pozornost, posebno še, ker se jim je poznalo, da so premožni. Večkrat so bili ustavljeni, a vsakokrat se jim je posrečilo, da so se izmazali po razmeroma ugodnih pogojih. V Kačimu, že bližu birmanske meje, pa jih je dal prijeti tamošnji poglavar Tancung, ki so se ga bali daleč naokrog. Ko so jih njegovi ljudje pripeljali pred njega, je začel sam odpirati prtljago evropskih potnikov in si izbirati predmete, ki so se mu dopadli. Evropci so se mu postavili v bran, kar pa je Tancung očividno baš hotel doseči. Naredil se je močno užaljenega, se umaknil in sklical sodišče, ki je obsodilo Evropce zaradi upora na smrt. Tancung jim je nato ponudil pomilostitev, zahteval pa je za odkupnino tako visoko vsoto, da je potniki niso zmogli, poleg denarja pa še zalogo orožja in municije, ki ju Madžari tudi niso imeli pri sebi. Začela so se pogajanja. Trajala so pozno v noč in se naslednje jutro nadaljevala. Evropci in njihovi kitajski služabniki so bili ves ta čas obdani od kakih 300 do zob oboroženih »vojščakov«, ki so skušali z grozečim vedenjem podkrepiti zahteve svojega gospodarja.

Bog ve, kako bi se bila zadeva končala, ker Tancung ni hotel nič popustiti, Evropci pa njegovim zahtevam niso mogli ugoditi, tudi če bi hoteli. K sreči pa je popoldne drugega dne zanesla pot v Kačim izkušenega kitajskega trgovca iz nekega pristaniškega mesta., Ta je imel z Evropci že dosti posla in se je spoznal tudi na občevanje z domačini. Njegovemu spretnemu posredovanju je uspelo, da je Tancung znižal svoje zahteve po odkupnini na 300 srebrnikov, eno puško in nekaj patron. Vse to mu je Szechenyi izročil in poglavar je njega in njegove spremljevalce izpustil. Pri tem ga je dobrohotno svaril, da je nadaljnja pot zelo nevarna, ker je polna roparskih tolp, in mu je ponudil, da ga bodo spremili njegovi vojščaki do mesta Bame v Birmi, kjer je bila takrat že evropska vojaška posadka. Szechenyiju pa se je očividno zdelo bolj varno, če potujejo on in njegovi spremljevalci sami, kakor pa pod »zaščito« Tancungovih ljudi. Res so potem vsi trije Evropci srečno prispeli v Bamo, ki leži ob reki Iravadiju severno od Mandalaja. Brez nadaljnih pustolovščin so od tam potovali nazaj v Evropo.

Kitajska

V nekem kitajskem kinematografu je dal lastnik nalepiti lepak, ki je velel:

»Ne kadite! Pomislite na veliki požar v Kantonu!«

Dan nato je nekdo pod ta napis pripisal naslednje:

»Ne pljuvajte! Pomislite na veliko poplavo v Hankovu!«

Mornarji z italijanske podmornice, ki je operirala ob severnoameriški obali, neposredno po povratku v oporišče

Živali pred ogledali

Ljubitelji živali vedo, kako različno se obnašajo njihovi varovanci pred ogledalom, tako da še danes ni ugotovljeno, kak vtis naredi na žival lastna podoba, ki jo vidi v ogledalu. Tudi resni znanstveniki so se že pečali in se še pečajo s to zadevo, ker je poučna za sodbo o inteligenci živalskih bitij, a tudi znanstveniki še niso prišli do zanesljivega zaključka. Marsikod velja mnenje, da slika v ogledalu za živali ne pomeni ničesar, enako kakor ne fotografija ali kaka druga slika na mizi ali steni. To naziranje potrjuje izkušnja, da se pes, mačka in tudi druge domače živali navadno za ogledalo sploh ne zmenijo. Vendar pa je dognano, da velja to le za one živali, ki so ogledala že vajene ter iz izkušnje vedo, da to, kar v njem vidijo ne živi in se ne da prijeti, ne ovohati.

Drugače pa je z živalmi, ki se prvič znajdejo pred ogledalom. To ni tako lahko opazovati, ker imajo tudi živali, ki se ne gibljejo po človeških stanovanjih, navadno dovolj prilike, da se zrcalijo v raznih gladkih ploščah, zlasti v vodi, in zato pogled v ogledalo zanje ni več nekaj bistveno novega. Če pa pride pred ogledalo n. pr. mačica, ki je bila dotlej pod tako skrbnim nadzorstvom, da je zrcaljenje zanjo res nekaj docela novega, je močno presenečena in kaže veselje, da bi se igrala z živalco v ogledalu, Začudena je, ko zadene v mrtvo šipo. Poizkuša še parkrat, potem gre navadno iskat tovarišico za ogledalo. Ko tudi tam ne najde ničesar, je vidno zmedena. Njeno zanimanje pa nato hitro pojema in kmalu se za ogledalo in svojo sliko v njem ne zmeni več.

Na enak način reagirajo tudi druge živali, če se prvič zagledajo v steklu. O psu n. pr. je znano, da mnogokrat začne lajati nad lastno sliko. Kakor pri mačici, pa tudi psu in drugih živalih po prvih razočaranjih zanimanje za ogledalo hitro izgine. To dokazuje, da ne drži trditev nekaterih, da žival svoje slike v ogledalu sploh ne opazi ali pa vsaj za njo slika ne pomeni ničesar. Vsi opazovalci in raziskovalci se strinjajo v tem, da žival podobo v ogledalu vidi in da brž ali slej spozna nekaj sebi podobnega. Prav tako pa se strinjajo v ugotovitvi, da nobena žival, tudi najbolj inteligentna, v ogledalu ne spozna same sebe, temveč je prepričana, da vidi drugo žival, dokler je izkušnja ne izuči, da ni nikogar. Cela vrsta živali pa je, ki v ogledalu res ne vidijo ničesar, kar bi bilo vredno njihovega zanimanja. Ali sploh ne vidijo nobene podobe ali pa samo ne take, ki bi vzbujala njihovo pozornost, o tem so mnenja opazovalcev in raziskovalcev še zelo deljena.

240 zamahov s krili vsako sekundo

S pomočjo moderne fotografije, ki še vedno leto za letom beleži velik napredek, so znanstveniki mel drugim dognali, kako hitro mahajo s krili razne žuželke pri poletu. Bili so za to potrebni fotografski aparati, ki omogočajo osvetlitev z desettisočinko sekunde. Najhitrejše med žuželkami so ose, pri katerih so našteli na sekundo do 240 zamahov s krili. Čebele delajo po 160 do 220, mušice po 80 do 90, sobne muhe pa le po 50 do 60 zamahov na sekundo. Mnogo manj zamahov delajo metulji, le po 6 do 15 na sekundo, zato pa tudi letajo mnogo bolj počasi.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 16. MAJA 1942-XX

Ob 7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Lahka glasba; v odmoru (8.00) napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Duet harmonik Golob-Adamič. 12.40: Trio Ambrosiano. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec; lahka glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Pisana glasba. 14.25: Zbor pogranič arjev pod vodstvom ten. Ubalda Gellinija. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.10: Nove plošče Cetra. 17.55: A. Neřima: Kemija v gospodinjstvu, gospodinjsko predavanje v slovenščini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Na kitaro igra Karel Hladky. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Prenos iz gledališča Vittorio Emanuele v Firenzi: Verdi: Moč usode. V odmorih: Predavanje v slovenščini; zanimivosti v slovenščini; poročila v italijanščini.

Obnovite naročnino!

Z ruske fronte: izročitev italijanskih odlikovanj za zasluge na bojnem polju nemškim oficirjem in vojakom

Roda Roda:

Papiga

Nekoč je živel mož, ki je imel v kletki razumno papigo.

Neki dan se je mož odločil, da odroma v Meko, in vsakogar v hiši je vprašal, kaj naj mu prinese za spomin s svojega romanja.

Tako je prišla tudi papiga na vrsto, da bi povedala svoje želje. Rekla je:

»Gospod, če prideš v Kairo, boš videl mnogo tovarišic moje vrste. Prinesi jim moj pozdrav; in one naj mi svetujejo, kako se lahko rešim svojega ujetništva. Romar se je smejal in obljubil papigi, da bo nalogo izvršil. Poslovil se je od žene, otrok in prijateljev ter odšel na daljno pot.

Čez leto dni se je vrnil — z bogatimi darili — in naposled je stopil k papigini kletki.

»Gospod,« je vprašala papiga, »Ali si izročil mojim tovarišicam pozdrave?«

»Da,« je odgovoril romar. »Sedele so tam na drogu, bilo jih je dvanajst. Vprašal sem jih v tvojem imenu, kako bi se lahko rešila ujetništva.«

»Ali so ti odgovorile?«

»Ne. Sedele so na drogu in molčale — samo ena je nenadoma dvignila glavo, zakrilila in padla mrtva k mojim nogam.«

»Dobro,« je rekla papiga.

Dvignila je glavo, zakrilila in brez besede padla romarju pred noge.

Romar je vzdignil papigo in jo skušal obuditi k zavesti.

Zaman.

Tedaj je začel romar vzdihovati in žalovati, položil je negibno papigo na okno — in frk! je zletela papiga — k svojim sestram v Kairo.

Kako lahko uganeš starost svojih prijateljev

Ali veste, kako lahko uganete starost vsakega človeka? Pazite dobro in lahko boste s to »čarovnijo« vsakega presenetili.

Reci prijatelju: Napiši na list papirja svojo starost tako, da ne bom videl števila.«

»Podvoji jo.«

»Prištej 4 zraven.«

»Pomnoži število, ki si ga zdaj dobil s 5 in prištej k temu 12.«

»Dobljeno število pomnoži z 10.«

»Zdaj mi povej število, ki si ga dobil.«

In ko vam prijatelj pove to zadnje število, morate na pamet odšteti od tega števila 320. Prvi dve številki dobljenega števila vam povedo starost vašega prijatelja.

Šale za naše male

»Ali si jabolko olupila?« vpraša mamica svojo hčerkico.

»Seveda sem ga, mamica.«

»Kaj si pa napravila z olupki?«

»Pojedla sem jih,« pravi Mojca.

*

Učitelj hoče pojasniti učencem besedo »velikodušen«. Zato pove otrokom basen o levu in miški. Nato vpraša:

»Kaj lev ne bi bil, če bi bil miško pojedel?«

»Sit« se odreže Jakec.

*

Tine vpraša Toneta: »Kaj je težje? Kilogram železa ali kilogram perja?«

»I, oboje je enako težko,« se zasmeje Tone.

»Tako?« se začudi Tine. »Daj, spusti si na nogo najprej kilogram perja, potem pa kilogram železa, pa boš videl, da ni res!«

Listnica uredništva

Demetrij B. dijak: Pesmica je bila stricu Maticu zelo všeč, a na žalost je predolga, da bi jo mogli zdaj objaviti, ko je prostor za »Mlado Jutro« tako omejen. Oglasi se o priliki še kaj!

*

J. G.: O tem smo pisali v letniku 1939. Oglasi se v našem uredništvu, kjer dobiš ta letnik na ogled. Članek si lahko pri nas prepišeš. — Ako imaš primerno temnico, je najbolje, da sam razvijaš posnetke, ker imaš tako še več veselja z delom!

ANEKDOTA

Zdravnik dr. Markus Herz je imel pacienta, ki si je skušal po medicinskih knjigah ozdraviti vsakovrstne namišljene bolezni sam. Ko ga je Herz nekoč spet zalotil nad takšno knjigo, mu je dejal: »Pazite, mož, nekega dne nam boste umrli za kakšno tiskovno napako!«

KULTURNI PREGLED

Luigi Salvini o liriki O. Župančiča

V 3—4 zvezku tekočega letnika rimskega dvomesečnika *»L'Europa Orientale«*, ki ga vodita Amedeo Giannini in Ettore Lo Gatto, je izšel 14 strani obsegajoči sestavek profesorja za slovenski jezik in slovstvo na rimski univerzi Luigija Salvinija *»Note sulla lirica di Oton Župančič«*. Avtor zbirke »Liriche slovene moderne«, ki je tudi ob drugih prilikah pokazal toplo zanimanje za slovensko pesniško slovstvo, je pisal o Otonu Župančiču že l. 1938 v reviji »Circoli«. Njegova sedanja študija je torej sad daljšega zanimanja za Župančičevo poezijo in podatki, ki jih dr. Salvini navaja v bibliografskem zapisku ob koncu svoje študije, kažejo, da mu je znana tudi vsa ostala literatura o Župančiču od Jubilejnega zbornika do Vidmarjeve kritično-portretne študije l. 1935.

Takoj v začetku poudarja pisec, da je Župančič izmed sodobnih slovenskih pesnikov tudi za italijanskega bralca najbolj znana in najjasneje očrtana postava. Drugič v istem stoletju, piše dalje, je Slovenija, ki je v času ljudskega in folklorističnega romantizma dobila Prešernovo genialno liriko, to neposredno potomko zapadne visoke literature od Petrarce do Schillerja, našla v enem izmed svojih sinov poezijo, ki prehaja tesne meje jezika in prinaša moderni liriki nov in nespremenljivo nacionalni izraz. Župančič je prav kakor Prešeren prerasel zgodovinske pogoje svojega okolja. Čeprav se je gibal v slovenski tradiciji in v novotarijah Moderne, si je čisto naravno prisvojil tekovine tehnične revolucije francoskih in nemških simbolistov kot tedanje avantgarde evropske poezije in jih po svoje prilagodil lastnemu svetu, ki ni bil različen, vendar pa svojevrstno zamotan in oseben.

Nato se Luigi Salvini bavi z začetki Župančičeve poezije, posebej še z vplivom naše ljudske pesmi, kar se mu zdi posebno zanimiv pojav. V Župančiču se je slovenski pesniški jezik — piše — skoraj docela sprostil svoje konkretnosti (treba se je samo spomniti Gregorčičeve pretirano skandirane pesmi in Aškerčevega težkega ritma) ter si je pridobil presenetljivo lahkoto in muzikalnost, ki daje glasovom nov pomen in nove vrednosti in ki jim skoraj magično razširja resonance. V primeri s svojimi sodobniki in neposrednimi predhodniki zbuja Župančič pozornost s svojim stalnim begom od vsega realnega in konkretnega, z nedostajanjem junakov, figur in četudi simboličnih razodevanj intimnega in notranjega sveta v svoji poeziji. Odbran in vase zaprt prisluškuje odmevom, ki jih pošilja življenje vse do njegove sanjave samote. Ločen od ostalih ljudi z nekako tiho meglo (ponavljajoči se besedi t i h in m r a k sta kakor magičen klic, vaba v neko skrivnostno ozračje, ki iz njega ni ubega in čigar vrata so zaprta), se vrača k trem témam, ki kakor v kakšni simfoniji sledé druga drugi, se izpreplétajo in teko dalje: k ljubezni, smrti in domovini.

V nadaljnjih izvajanjih razglablja Luigi Salvini navedene tri osnovne téme Župančičeve lirike. Njegova e r o t i k a kaže »oddpoved ter z melanholijo in dvomi prežeti erotizem«. Zdi se, kakor da je pravi lirični moment ljubezni pri Župančiču prav v ločitvi, v spominu, ko ljubezen, sproščena slehernega konkretnega pomena, sleherne telesnosti, znova oživi v sončni daljavi sanje. Tako postaja ljubezen pri Župančiču nekaka »tolažljiva melanholija«. V razčlembi tega pojava in njega zveze s pesnikovim jaz razodeva pisec nekatere zajemljive poglede. Nato prehaja k Župančičevim motivom o s m r t i, zaustavljajoč se zlasti pri značilni pesnitvi o starem Kišu, ki jo navaja v svojem prevodu, prav kakor »Melanholijo« in »Tiho prihaja mrak«. Pesnikove meditacije in bolestne izkušenosti pa se kažejo tudi v njegovi zasnovi d o m o v i n e, ki je ne pojmuje samo kot podobo ozemlja in kot poveličevanje preteklosti, marveč kot skupno usodo mnogih mož in žena, v kateri se obnavlja večni razpor sleherne človeške usode. V domovinski poeziji se Župančič dviga v epično veličino, kakor pričuje o nji »Duma«, o kateri sodi Salvini, da je najpopolnejše v slovenščini spisano pesniško delo od Prešernovega »Sonetnega venca« in »Krsta pri Savici« dalje. Bolj kakor dalješe poezije, na pr. »Prebujenje«, v katerih se fantazija razmahuje z apokaliptično silo in z dramatičnim stremljenjem, da doseže zaželene učinke, kakor opažamo to zlasti pri največjih poljskih pesnikih od Mickiewicza do Kasprovicza, ugajajo piscu tiste drobne pesmi, v katerih je liričen izraz preprostejši, čistejši in bolj podvržen čustvu. Kot primer take vrste Župančičeve domovinske poezije navaja Salvini v celotnem prevodu pesem »V teh težkih dneh«. V nadaljnjem se obširneje bavi z »Dumo« in prehaja k nekaterim splošnim sklepom.

Župančičeva lirika, ki je nedostopna posniškim šolam in akademijam prav kakor drugim zapeljevanjem, poteka iz meditacij o življenju in iz odstopa od življenja prej kakor od telesne in duhovne odpovedi.

Je moderna v vseh svojih naviednih kontrastih in se ustaljuje v neki intimni harmoniji, ki ji tudi fragmentarnost njene vnanje oblike ne more vzeti strukturne lastnosti njenega razvoja prav kakor njene vizije, izhajajoče iz občutljive narave in dozorjene v fantaziji in refleksiji. Prav preko nje se vrača pesnik iz samote k človečnosti. V svoji patriotični vsebini ne kaže ta poezija splošne retoričnosti in pojem domovine se ji sublimira v poglede, ki so sveti vsem ljudem in sleherni domovini; čeprav je nacionalna po tradiciji, po čustvih in izrazu, je bila takoj od svojih prvih glasov univerzalna.

Tu pa nismo nameravali proučevati — sklepa Luigi Salvini — kakšna sta pomen in važnost Župančiča za slovensko življenje; tudi se ne moremo zaustaviti ob njegovi prevajalski dejalnosti, ki zaobsega najboljšo evropsko literaturo od Danteja in Shakespeara do modernih in tudi ne pri njegovi dejalnosti dramatika in proznega pisca.

Svojo prikupno, iz globokega umevanja Župančičeve poezije potekajočo študijo končuje Luigi Salvini z besedami, ki je z njimi kritik Josip Vidmar zaključil svoj znani esej o Otonu župančiču in ki pravi, da bi bilo življenje Slovencev v sedanjosti in v bodočnosti mnogo siromašnejše, če bi ne bilo te svetle in žareče dediščine, ki jo slovensko duhovno življenje dobiva od Otona Župančiča.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Slavistične študije v Italiji l. 1941

Pravkar izišli zvezek kulturne revije **»Bolgaria«** prinaša na uvodnem mestu sestavek prof. Enrica Damianija **»Bilancio degli studi slavistici in generale e bulgaristici in particolare in Itala nel 1941«**. Pisec, čigar knjiga »Avviamento agli studi slavistici in Italia« je nedavno vzbudila pozornost vseh zainteresiranih krogov, ugotavlja predvsem, da se »bilanca slavističnih študij in posebej še bolgarističnih kljub izjemnim težkočam in preizkušnjam, ki so v zvezi z vojnim stanjem, sklepa posebno značilno aktivo, glede katere je treba omeniti najvažnejše točke.«

Prof. Damiani prikazuje najprej univerzitetne stolice, število stolic in lektoratov se je v teku lanskega leta povečalo in se izpopolnilo zlasti na rimski univerzi. Že obstoječim stolicam slovanske filologije (prof. Giovanni Maver), poljskega jezika in slovstva (isti), bolgarskega jezika in slovstva (E. Damiani) sta se pridružili stolica za ruski jezik in slovstvo (prof. Ettore Lo Gatto) in za **slovenski jezik in slovstvo** (prof. Luigi Salvini). Že obstoječim lektoratom ruskega jezika (L. Gančikov), poljskega jezika (T. Domaradzki), češkega jezika (J. Torraca—Veselá), bolgarskega (Iv. Petkanov), in ukrajinskega jezika (E. Onackij) so se pridružili **novi lektorati hrvatskega jezika** (Cr. Spalatin), **slovaškega jezika** (L. Dykora) **in slovenskega jezika** (Bratko Kreft). **Nadalje je bila poverjena Luigiju Salviniju novi privatna docentura za slovansko filologijo.** Vse to sodi v področje **Instituta za slovansko filologijo na rimski univerzi, ki mu je predstojnik Giovanni Maver in**

Kronika

* **Papežev jubilej.** Poglavar rimske cerkve papež Pij XII. je prošlo sredo, 13. maja, praznoval srebrno obletnico svojega škofovskega posvečenja. Ob tej priliki je papež imel v sredo ob 6. uri zvečer dolg nagovor po radiju na vse vernike. Opominjal jih je, da so dolžni hvaležnost Stvarniku, ki človeštva ne bo zapustil tudi v sedanjih časih težkih preizkušenj in da morajo imeti trdno vero, da jih bo Bog tudi v tem primeru rešil vseh težav, kajti nikoli ni božja pomoč bližja, kakor v trenutkih, ko se človek zaupno obrača do njega. Poglavar rimsko-katoliške cerkve je v nadaljnjem govoru podal osnovne značajne črte cerkve, ki so: neomajna vera v zmago, pripravljenost na žrtve, evharistična gorečnost ter duhovna enota med verniki in hierarhijo.

* **Trieste važno prometno križišče.** Na podlagi novo sklenjenih dogovorov teče od 1. maja dalje celotni osebni in tovorni promet med Italijo, Francijo in Švico na eni strani ter med Italijo in južnovzhodnimi deželami — Hrvatsko, Srbijo, Bolgarijo in Grčijo — preko Trsesta. Na ta način je postal Trieste važen prometni vozel zapada in vzhoda.

* **Nova tehnična fakulteta v Triestu** bo začela poslovati še letos 29. oktobra. Kakor znano, je bila ustanovitev nove tehnične fakultete v Triestu sprejeta od ministrskega sveta na predlog prosvetnega ministra. To bo vsekakor ena izmed najvažnejših pridobitev Triesta v novejši dobi. Pripomogla bo k nadaljnjemu razvoju gospodarskega življenja.

* **Josip Jiranek je umrl.** V Vinkovcih na Hrvatskem je umrl vojaški kapelnik Josip Jiranek, ki je živel dalje časa v Mariboru, kjer se je odlikoval ne samo kot izvrsten dirigent, marveč tudi kot operetni skladatelj. Zlasti je uspela njegova operета, ki jo je uglasbil na Gorinškovo besedilo »Vse za šalo«. V Mariboru je kot umetnik, glasbenik in plemenit človek užival splošne simpatije, kar naglaša tudi mariborski dnevnik. Po lanskem zlomu se je preselil na Hrvatsko in je bil zadnji čas kapelnik polkovne godbe v Vinkovcih. Časten mu bodi spomin!

* **140 živilskih praškov.** Kakor poroča agencija »Central-Evropa« iz Berlina, dobivajo nemški vojaki za vsakodnevno hrano raznovrstne živilske praške. Prevoz količin hrane, ki jo potrebujejo nemške vojske na vzhodu, je zvezan z izrednimi težkočami, zato se je pokazalo, da je veliko pripravneje, ako se dovažajo redilna hraniva vojski v obliki praškov. Ti se z dodatkom vode takoj spremene v izredno tečno jed. Na ta način pošiljajo četam v prašku sir, marmelado, zelenjavo, sadje, maščobe in juhe. V celoti se lahko reče, da je teh hranilnih praškov kakih 146 vrst, ki znatno obogačujejo vojaško kuhinjo na fronti ter ji dajejo potrebno raznolikost, tečnost in dober okus.

* **Nemški prosvetni minister Rust je na Štajerskem** predaval učiteljstvu o novem nemškem šolstvu, še zlasti o vzgoji novega učiteljskega pokolenja. Pred letom 1933 je bil dotok v učiteljski stan v vsej Nemčiji izredno velik, potem pa je upadal, ker so se odpirale možnosti zaposlitve v drugih poklicih. Prosvetno ministrstvo je preusmerilo učiteljsko vzgojo po načelu: »Ven iz velikega mesta, v službo krvi in zemlje!« Pri ocenjevanju mladih učiteljev in učiteljic se mora dedni značaj ceniti bolj kaor pridobljeno znanje. Učitelj mora biti voditelj, pouk in vodstvo sta njegovi nalogi. Nemški učitelj ne sme biti več samotarec po liberalističnem pojmovanju in mora biti tudi popolnoma osvobojen vsakega cerkvenega vpliva. Otroke mora opazovati, ne pa samo izpraševati, kaj znajo. Številne oblike nemških srednjih šol so odpravljene z uvedbo enotne višje šole. Minister Rust je rekel, da je kljub svoji humanistični vzgoji odločen zagovornik višje šole, ki je priprava za univerzo. Pohvalil je dosedanje delo učiteljstva na Spodnjem Štajerskem. Zaključil je: »Vsa Nemčija potrebuje toliko učiteljstva, da je treba izkoristiti sleherno moč.« V sredo je odpotoval na Koroško.

* **Smrt dveh znanih odlikovancev.** Nemški listi obžalujejo smrt dveh znanih vitezov železnega križa. Kakor je poročalo nemško vojno poročilo 9. maja, se poročnik Köppen, ki je zmagal v 85 zračnih borbah, ni več povrnil na svoje oporišče. Nemško letalstvo je z njim izgubilo enega svojih najuspešnejših lovcev. Kakor vrsta drugih nemških »asov«, je tudi Köppen zrasel iz majhnih razmer in se je od preprostega vojaka povzpel do častnika. Bil je med redkimi odlikovanci s hrastovim listom k viteškim križcu železnega križa. Naslednji dan je bilo objavljeno, da je za dobljenimi ranami umrl nadporočnik Heinz Crusius, ki je bil večkrat odlikovan, med drugim tudi z viteškim križcem železnega križa. Smrtnonevarne rane je dobil 31. marca na čelu svoje pešadijske čete.

* **Bolniško zavarovanje italijanskih delavcev.** Združenje trgovcev v Triestu javlja, da so oni italijanski državljani, ki so zaradi dela premeščeni na ozemlje bivše Jugoslavije, dolžni biti zavarovani pri svojih domačih zavarovalnicah in niso podvrženi zavarovalnim predpisom bivše Jugoslavije. Odlok o tem sta izdala tako Kraljevi Guverner Dalmacije kakor Visoki Komisar Ljubljanske pokrajine.

* **Deset novih nemških zapovedi.** V vzpodbudo vsem pripadnikom nemškega naroda so objavili listi deset zapovedi, ki se glasijo: Misli zjutraj, opoldne in zvečer, da ne delaš zase, marveč za vojskujočo se fronto in da zavisi od tvojega dela življenje mnogih tovarišev pred sovražnikom. Premisli vsak dan, ali lahko opraviš delo čim hitreje in bolje. Ne ohrani svojih izkušenj le zase, marveč jih sporoči svojim delovnim tovarišem in podjetju, ker tako pomagaš večati proizvodnjo. Preprečuj vsak presledek v delu in se osredotočaj na svoj posel. Za zgled naj ti bo vedno najboljši mož v obratu in skušaj tudi sam postati vzornik; z uspehom raste veselje do dela. Ne daj se vplivati od črnoglednikov; dobro delo poveča dobro razpoloženje. Ne toži o odrekanju in žrtvah, kajti od vojakov na fronti se zahteva še stokrat več. Bodi preponosen, da bi opravil več kakor le svoj posel, in bodi preveč častihlepen, da bi veljal le za »dobrega povprečnika«. Svojih ušes ne nastavljaj malodušnim in cágavcem, marveč bodi vzornik zaupanja in poguma, ker tako pomagaš sebi in drugim tudi v težkih urah. Od zmage ne pričakuj nič več, kakor si voljan zanjo storiti; ravnaj tako, kakor da zavisi izid te vojne od tvojega dela in zadržanja.

* **»Tu kade samo požigalci!«** Tako se glasi napis na tabli, ki jo je postavil neki nemški posestnik na robu svojega gozda. Listi pozdravljajo takšno svarilo, ki utegne biti učinkovitejše kakor grožnja z raznimi kaznimi. Vsi Evropci ljubimo gozd. Z njim smo zvezani v številnih pesmih in pesnitvah. In vendar je resnica, da je evropski človek obenem prav tako hud sovražnik gozda kakor Američan, ki je podrl cela gozdna kraljestva, da mu zdaj vsakoletne povodnji pustošijo plodno zemljo. Vsako leto je v Evropi mnogo gozdnih požarov. Le majhen odstotek jih lahko prištejemo prirodnim pojavom, blisku. Večinoma gre zgolj za zločinsko lahkomiselnost. Odveč je pridigovati, kolikšnega pomena je gozdno gospodarstvo za ves javni blagor, zato je treba brezpogojno zatirati in preprečevati gozdne požare. Mladina naj vé, da je pripravljanje kosila v gozdu ne glede na svojo romantičnost sila nevarna. Kdor pa v gozdu kadi, ni vreden zraka, katerega tam kvari. Zato bo prav, če tudi naši gozdni posestniki postavijo table z napisi: »Tu kade samo požigalci!«

* **Kako velike množine razstreliva** porabijo vojna letala, pričuje poročilo nekega nemškega letalskega oddelka, ki je te dni opravil svoj 4000. polet nad sovražno ozemlje. Ta oddelek je doslej zmetal nad 3 milijone bomb in drugega razstreliva ter je v 10.000 urah poleta premeril nad 3 in pol milijona kilometrov zračnih poti.

* **Konec Kazina v Nizzi dokončno sklenjen.** Po poročilih iz Pariza je vichyjska vlada odobrila porušenje znamenitega Kazina v Nizzi. Razlog za porušenje je pomanjkanje kovin, stavba Kazine pa predstavlja velikansko zalogo raznega železa, medenine, niklja itd. Znameniti Kazino je prav za prav ogromen splav zasidran v morju. Na njem so se vršile najznamenitejše prireditve mondenskega sloga, kjer so bogataši vsega sveta trošili svoj novec. Zdaj je temu podjetju udarila zadnja ura in pojde vsa nekdanja slava v staro železo.

* **Važno predavanje za delojemalce v Logatcu in na Rakeku.** Pokrajinska delavska zveza priredi v nedeljo, dne 17. maja 1942 v Logatcu in na Rakeku svoj uradni dan, na katerem bo seznanila delojemalce z najvažnejšimi določbami socialne zakonodaje in z določbami novih kolektivnih pogodb. Poleg tega bo dajal zastopnik zveze prisotnim delavcem vsa potrebna pojasnila in navodila. V Logatcu se vrši sestanek ob pol 9. uri v Ljudski šoli v Dolenjem Logatcu, na Rakeku pa ob 15. uri v gostilni Gabrenja, Rakek št. 7. Vabimo delojemalce iz Logatca, Rakeka in sosednjih krajev, da se v lastnem intresu udeleže sklicanih sestankov.

* **Nemški dnevnik v Minsku.** Kot prvi nemški dnevnik v Beli Rusiji je začel izhajati 15. aprila list z imenom »Minsker Zeitung«. V uvodniku je državni komisar Lohse dejal, da bo časopis služil kot vezni člen med civilno upravo, vojsko in domačim prebivalstvom.

* **O nemško-slovaški kulturni pogodbi,** ki je bila podpisana 1. maja v Bratislavi, poroča »Völkischer Beobachter«: Pomen te pogodbe, kakršna je bila sklenjena že z Italijo, Japonsko, Madžarsko in Bolgarsko, je v tem, da se že dolgo razvijajo kulturne zveze med obema državama. Med drugimi so v Jeni študirali: slovaški pesnik Jan Kollar, ki se je tam seznanil z Goethejem, veliki slavist Šafařík in oče slovaške narodne himne Kuzmany. Zlasti ozki so stiki v gledališkem življenju. Vsak ponedeljek gostuje v Bratislavi po eno dunajsko gledališče. Nemška knjiga se na Slovaškem širi v izvirniku in v prevodu. V tej propagandi se odlikuje zlasti Hlinkova garda. Slovaški visokošolci študirajo v Nemčiji, nemški pa prihajajo v Bratislavo. Slovaško-nemško društvo ima na Slovaškem 20 podružnic. Prirejajo se nemške umetnostne in znanstvene razstave. Poleg številnih šol nemške narodnostne skupine na Slovaškem bodo zdaj odprli še nemške državne šole. Enako bodo lahko Slovaki odpirali svoje šole v Nemčiji. Nekateri predmeti (jezik, literatura, zgodovina in zemljepisje) bodo poverjeni raznim profesorjem kot gostom v eni in drugi državi. Nadalje je v načrtu vzajemno ustanavljanje znanstvenih zavodov, ki naj postanejo središče kulturnega dela.

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** Za vedno je zapustila svojce ga. **Amalija Saksidova.** Za njo žalujejo mož, dva sinova, dve hčerki in številno drugo sorodstvo. Na zadnji poti jo bodo spremili v soboto ob 15. iz kapele sv. Frančiška na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Preminila je ga. **Frančiška Poljančeva.** K večnemu počitku so jo položili v petek na pokopališču pri Sv. Križu. — Blag jim spomin, užaloščenim svojcem naše iskreno sožalje.

NEDELJA OB 16. IN 18. URI
Nov program
VESELI TEATER

u— **Zofka je bila prizanesljiva.** Več ali manj vsa vremenska ugibanja letos spodlete. Tudi stari vremenski reki ne drže več. Ledenjaki in Zofka so nam pravkar to potrdili. Nikakega sledu ni bilo o mrazu, le malo ponagajali so nam, tako da nisi vedel ali bo prav, če vzameš dežnik ali ne. Tudi včeraj je bilo tako. Zjutraj je bilo še močno oblačno in vse je kazalo, da bodo imeli stari vremenarji prav, ki trde, da na dan godu sv. Zofije skoro ne more biti brez dežja. Oblaki pa so kmalu razpodili in posijalo je sonce, ki so ga potem v krajših in daljših presledkah zagrinjali oblaki.

u— **Navje v cvetju** spet vabi Ljubljančane k obisku grobov naših najbolj zaslužnih mož. Ves Gaj zaslužnih je pokrit s pisano preprogo tulipanov, narcis in mačeh, da razkošje barv očara vsakega obiskovalca. Na tisoče in tisoče cvetov krasi naše častno pokopališče ter zgovorno kaže, kako Ljubljana časti velike može, ki so z delom in žrtvami najlepši zgled prave ljubezni do našega mesta in naroda. Navje je zares odraz pietete in hvaležnosti do nesmrtnikov, ki tam med cvetjem mirno počivajo. Cvetoče Navje je namreč prava razstava pomladnega cvetja, da hodijo tja prav radi tudi prijatelji vrtov ter občudujejo čudeže prirode, ki krase počivališče naših najslavnejših mož.

u— **Popravilo tramvajske proge.** Uprava električne cestne železnice sporoča, da so okvare na tramvajskem omrežju sproti popravljene. Na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti je tramvajski promet kar živahen, zato so popravila večkrat potrebna. Zdaj popravljajo okvaro na odseku med Ajdovščino in Cesto Soške divizije. Podlaga proge se je nekoliko vdala. Zato so progo odkopali in utrjujejo temelje. Med delom se promet nemoteno razvija.

u— **Nesreče.** S tramvaja je padel in se potolkel po glavi 5 letni sin delavca Mihael Puc iz Ljubljane. Na krožni žagi si je obrezala prste desnice 49 letna žena delavca Angela Žnidarjeva iz Ljubljane. V levico se je vsekal pri cepljenju drv 21 letni delavec Stanko Krošelj iz Ljubljane. Po vsem telesu je poškodovan 52 letni delavec Ivan Satler iz Ljubljane, ki je po nesreči prišel pod tramvaj. Z lestve je padel in se poškodoval po telesu 18 letni hlapec Alojz Hribar iz Šmarja. Levo nogo si je zlomil 18 letni posestnikov sin Franc Bradeška z Vrhnike. Desno oko ima poškodovano 2 letni sin železniškega krojača Stanko Krašovec iz Stožic. Neko dekletce ga je s trsko po nesreči sunilo vanj. Postrežnica Ivanka Stibilj iz Ljubljane se je pri cepljenju drv poškodovala na glavi. Kamen je padel v levo oko delavcu Francu Bautalu iz Hotedršice in mu ga precej poškodoval. Ponesrečencem so nudili zdravniško pomoč v ljubljanski splošni bolnišnici.

u— **Splošna gospodarska zadruga železničarjev** Ljubljanske pokrajine (kratko: Žegoza) obvešča svoje člane kakor tudi člane Malega gospodarja, ki so naročili fižolove preklje, da se iste razdeljujejo za vse naročnike samo v soboto dne 16. t. m. proti izdanemu začasnemu potrdilu vplačanega zneska.

u— **Nedeljska premiera v »Veselem teatru«.** Za nedeljo pripravlja »Veseli teater« svoj 21. program. Zopet nove spevoigre bodo nudile Ljubljani dokaj razvedrila. Nevaren obisk, Nahodna rodbina, dogodivščine ljubljanskega fijakarja, Jurijeva ženitev in še marsikaj, vse to bo na sporedu v nedeljo. **Prva predstava** bo ob 16. uri, konec ob 17.30, **naslednja** prične ob 18. in konča ob 19.30. Predprodaja vstopnic v nedeljo od 10. ure dalje do večera.

u— **Prihodnji koncert Glasbene Matice** ljubljanske bo v petek dne 22. t m. v veliki Filharmonični dvorani. Na tem koncertu bo nastopil Ljubljanski komorni trio, katerega člani so: violinist Albert Dermelj, čelist Cenek Šedlbauer in pianist Marijan Lipovšek. Izvajali bodo dela Corellija, Beethovna, Škerjanca in Novaka. Začetek koncerta bo točno ob četrt na 7.

u— **Nedeljsko zdravniško dežurno službo** bo opravljal od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Franc, Štefanova ul. št. 7, telefon 36-41.

Z Gorenjskega

Žrtev lokomotive. Železničar Jože Valjavec z Jesenic je imel opravka na progi. Pri tem je spregledal, da se bliža brzec, in že ga je lokomotiva silovito odbila s proge. Našli so ga mrtvega s hudimi poškodbami na glavi in s polomljenimi udi.

Zborovanje kmetijskih strokovnjakov v Kranju. Dosedanji vodja kmetijstva v kranjskem okrožju Reinhold Huber je bil premeščen iz Kranja v Celovec kot vodja deželnega kmetijstva na Koroškem. Služboval je na Gorenjskem letno dni. Ob njegovem odhodu je sklical deželni svetnik dr. Skalka sestanek kmetijskih strokovnjakov kranjskega okrožja ter se zahvalil Huberju za dosedanje delo. Listi pravijo, da je Huber zelo sposoben gospodar na dedni kmetiji na Sirnici, star 38 let in oče desetih otrok.

Podružnice nemškega Rdečega križa so začeli ustanavljati na Gorenjskem. Krajevni odbori se imenujejo »Bereitschaften«.

Zasedanje propagandistov. V Gozdu-Martuljku je bilo od 4. do 6. maja zborovanje okrožnih propagandnih voditeljev in njihovih sotrudnikov. Deželni propagandni vodja Drumbel je govoril o organizaciji prosvetnega dela na Gorenjskem.

V Dvoru so pri poročnem uradu, ki obsega občine Dvor, Jezersko in Predoslje, zabeležili v letošnjem letu do 30. aprila 41 porodov in samo 18 smrti. Pred kratkim je na Jezerskem umrla posestnica Marija Slaparjeva, po rodu Roblekova, v starosti 89 let.

O reji kokoši piše gorenjski tednik: Ako si ogledamo današnje stanje kokošjereje na Gorenjskem, lahko ugotovimo, da se ta ne le zelo malo goji, ampak da so kokoši precej degenerirane. Zaenkrat sicer ni na mestu gojiti kokošarstvo v večjem obsegu, vendar pa ima vsako malo gospodarstvo možnost, da redi določeno število nesnih kokoši, ne da bi bilo to kvarno drugim živilom. V radovljiški občini je 486 gospodarstev, med temi 197 malih kmetij, je pa tam samo 332 enoletnih kokoši, 329 jih je pod enim letom, in 63 petelinov. V valilnici nekega ljubitelja kokoši so uporabili s kmetij dobljena jajca. In tu se je pokazalo, da polovica jajc ni bila oplojena, izvaljena piščeta pa so mešanica vseh medtem degeneriranih živali. Tu je treba reforma in to nalogo si je zdaj zastavila gospodarska svetovalka v Radovljici.

Nov dom za starčke bodo uredili v Radovljici. Bivša tovarna nogavic, svoječasno ljudska šola, bo prezidana v ta namen. Ima 9 prostornih sob. Dosedanja sirotišnica, ki stoji za mostom, ni le premajhna, temveč tudi ni več ustrezala higienskim zahtevam. Stara sirotišnica bo poslej služila drugim javnim namenom.

Na Osojsko jezero sta prispela znana filmska igralca Brigita Horneyeva in Vili Fritsch. Že lani so se poslužili Baškega jezera in okoliških pokrajinskih lepot za film »Anuška«. Zdaj pa bodo ob Osojskem jezeru ustalili film »Ljubljeni svet«. Film bo izdelala monakovska »Bavaria«.

S Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici je umrl 28letni Franc Nagl, na Pobrežju pa 72letna železničarjeva žena Terezija Čebulčeva. Nadalje je umrl v Mariboru upokojeni občinski uradnik Bogomir Lasbacher v visoki starosti 88 let, na Teznem pa 56letni ključavničar Franc Jevnik. — Na vzhodni fronti je padel 23letni Kajetan Gründinger iz Celja, podčastnik v planinskem lovskem polku.

Prvi vaški popoldan v mariborskem okraju so priredili v nedeljo v Št. Lovrencu na Pohorju. Povabljeno je bilo prebivalstvo iz vse občine, zlasti tudi mladina. Vrstili so se ljudski plesi, koračnice, narodne pesmi in druga kmetska zabava. Igrala je vojaška godba, plese pa je spremljal šramelski duo. Namen takih vaških popoldnevov, ki se bodo poslej prirejali tudi po drugih spodnještajerskih občinah, je: uvajati in obnavljati nemške narodne običaje.

Zbor okrožnega vodstva v Celju je bil sklican pretekli petek v celjski Nemški dom. Dvorana je bila polna, igrala je brambovska godba, govoril pa je vodja Heimatbunda Franc Steindl, ki je proglasil Celje za trdnjavo Adolfa Hitlerja. O nemškem kulturnem delu v celjskem okrožju je govoril okrožni vodja Dorfmeister, ki je napovedal, da bo pri vsaki krajevni skupini ustanovljena godba, razen tega bodo diletanti lahko pokazali svoje sposobnosti na odrih.

Gostovanje španske plesalke. Prosvetni urad Heimatbunda je povabil na Spodnje Štajersko znano špansko plesalko Manuelo del Rio, da prikaže nekatere klasične španske plese. Manuela del Rio bo nastopila s svojo skupino v času od 19. do 24. maja v Mariboru, Celju in nekaterih drugih večjih krajih.

Vrsta nesreč. 31 letna uradnica Frida Kaworska z Gradca se je peljala v torek popoldne iz Ptuja proti Mariboru na triciklju. Na ovinku proti tezenskemu kolodvoru se je vozilo prevrnilo in je Kaworska obležala nezavestna s pretresenimi možgani. Jadrno so jo odpeljali v mariborsko bolnišnico. — Huda nesreča se je primerila tudi 47 letnemu skladiščniku Jožetu Šerksu s Teznega. Ko se je peljal s kolesom po cesti, ga je neki tovorni avto odbil in se je Šerks močno polomil. Tovorni avto se ni zmenil za ponesrečenca, temveč je zdirjal dalje. Uvedena je stroga preiskava. — 40 letna dninarka Ana Mlakarjeva iz Pekerja je napregala konja, ki pa jo je tako hudo udaril s kopitom v trebuh, da je obležala nezavestna. — V Šmihelu pri Podplatu se je kmetski sin Franc Špiler polomil, ko se je igral na deskah.

Zaradi poslušanja tujih radijskih oddajnih postaj je bil obsojen 28 letni Pavle Gams iz Starega trga pri Slovenjem Gradcu na 3 leta ječe. Obsodil ga je kazenski oddelek pri poveljstvu varnostne policije na Spodnjem Štajerskem.

---

v katerega sodijo tudi predavanja iz češkoslovaške literature priv. doc. Wolfganga Giustija.

Izven Rima zavzema — soglasno s svojo staro tradicijo — prvo mesto univerza v Padovi, kjer tudi obstoji že leta Institut za slovansko filologijo, ki ga danes vodi Arturo Cronia, obenem ordinarij stolice za srbohrvatski jezik in literaturo. V Torinu deluje kljub vsem trenutnim težkočam polonistični institut »Atilio Begey«, na katerem se nadaljujejo vsaj še tečaji iz poljskega jezika in slovstva, ki jih vodi prof. Marin Bersano-Begey. Na tej univerzi deluje tudi lektorat slovenskega jezika, poverjen prof. Bartolomeu Calviju.

Na univerzi v Triestu se poučuje ruski jezik (Bartolomucci), češki jezik (R. Colognati) in hrvatski (U. Urbani). Na visoki šoli za gospodarstvo in trgovino v Benetkah se nadaljujejo predavanja iz ruske literature (E. Gasparini) in srbskohrvatske (A. Cronia).

Nadalje obstoji posebna slavistična sekcija na Kr. Vseučiliškem orientalskem institutu v Neaplju. Vodi jo prof. G. Maver. Tu se poučujejo vsi slovanski jeziki in sicer: slovansko jezikoslovje: G. Maver; poljski: isti; srbskohrvatski in slovenski jezik: A. Mossoni; bolgarski: N. Nikolov; ruski: Friedländer in Bogdanova; češki (po odhodu K. Hoyerja trenutno nezaseden); slovaški: B. Hečko; ukrajinski: N. Tovtz. Letos se mu je pridružila še katedra za bolgarski jezik (E. Damiani). Novi lektorati hrvatskega jezika so bili ustanovljeni tudi na katoliški univerzi in na Kr. univerzi v Milanu (P. Guberina), na univerzi v Bologni (P. Kostović) in v Firenzah (Sentinela).

Izmed važnejših slavističnih publikacij navaja prof. E. Damiani: knjigo W. Giustija »Il panslavismo«, ki obravnava problem z raznih vidikov in po spisih najznačilnejših predstaviteljev te ideje v slovanskem svetu; E. Damianija »Avviamento agli studi slavistici in Italia«, ki je bibliografski vodnik za študij slavistike in posameznih slovanskih narodov in literatur, ter knjigo zbirke »Bibliografie del venteunio«, v kateri je obsežno poglavje (prispevek E. Damianija) odmerjeno slovanskim deželam. To so navedene vse italijanske publikacije zadnjih dvajsetih let, ki se kakorkoli nanašajo na jezik, slovstvo, splošno zgodovino in posebno zgodovino posameznih slovanskih narodov.

Omenjajoč nove revije in liste (L'Europa sudorientale, Vita bulgara), prehaja pisec k novim slovnicam in drugim priročnikom v italijanščini za posamezne slovanske jezike, pri čemer so upoštevani tudi slovenski slovarji. V nadaljnjem poglavju našteva prof. Damiani nove italijanske publikacije o literaturi, zgodovini, umetnosti, kulturi posameznih slovanskih narodov in kaže, da je l. 1941 dalo tudi tu dokaj obilno žetev. Med prevodi stopa po številu na prvo mesto ruska in bolgarska literatura.

ZAPISKI

Tretja produkcija Glasbene Matice

V četrtek dopoldne je bila v nabito polni veliki filharmonični dvorani tretja produkcija šole Glasbene Matice. Tej prireditvi so vtisnili značaj nastopi šolskega zbora, ansambla in orkestra: od individualnih nastopov so produkcije prešle k večjim glasbenim združenjem. To je dalo tretji produkciji posebno zanimivo noto.

Za uvod v prireditev je spregovoril docent Glasbene akademije, pianist in glasbeni kritik Marijan Lipovšek. V svoji uvodni besedi je obujal spomine na glasbeno šolanje mlajše generacije — tiste, ki zavzema v današnji slovenski glasbeni kulturi posebno aktivno mesto in ki je takisto izšla iz šole Glasbene Matice. Zanimiv je bil oris našega koncertnega in opernega življenja v letih po prvi veliki vojni, ko je Glasbena Matica dovrševala z ustanovitvijo konservatorija in z novo organizacijo naše glasbene politike višjo stavbo slovenske glasbene kulture. Z osebnimi spomini in vtiski prežeta uvodna beseda je po stvarni vsebini in lepi obliki napravila najboljši vtisk, ki je bil nekoliko oslabljen z motnjami neprestano prihajajočega občinstva.

Nato je najprej nastopil mladinski zbor pod vodstvom prof. Jurija Gregorca in zapel nekatere pesmi Švikaršiča, Kramolca, Adamiča in Grbca. Izenačeni in pevsko že dokaj razviti glasovi so se v izvajanju teh skladb zlivali v lepo zborno celoto in pričevali, da se tudi po tej poti vzgaja našim društvom pevski naraščaj, ki bo dostojen tradicij slovenskega zborovskega petja. Dvo glasne zbore je spremljal pri klavirju Samo Hubad.

Godalni ansambl je nato izvajal dve domači instrumentalni skladbi: Premrlovo Koračnico za 4 violine in klavir in Saše Santla »Andante«. Sodelovali so v izvajanju prve skladbe Ivan Kosovinc, Mitja Brodnik, Vojteh Erjavec, Vera Dolinar, Janez Sever, Boris Hamrla in Miloš Fink, pri drugi skladbi pa Ivan Kosovinc, Dušan Müller, Marjeta Kosovinc in Peter Dular. Pri klavirju je spremljala obe točki Sonja Martecchini, vodil pa je prof. Avgust Ivančič. Skladbi sta po svoji glasbeni vsebini in formi, prav kakor po izvedbi dosegli lep uspeh.

Pravi koncertni značaj pa je dosegla produkcija v tretjem delu, ki je stal v znamenju šolskega orkestra pod vodstvom prof. Karla Jeraja. Ta dolgoletni organizator mladinskih orkestralnih koncertov je s temi nastopi zopet pokazal, kakšno lepo raven je mogoče doseči s takimi sodelavci, kakor so pod njegovim vodstvom muzicirali na podiju filharmonične dvorane. že sam program je bil prav mikaven. Tako smo slišali tri krajše skladbe iz stare italijanske orkestralne literature: Frescobaldijevo »Toccato«, Rasponijevo »Spagnoletto« in Berbettov »Pavane«. Po teh poučno ilustrativnih primerih je šolski orkester izvajal Haydnovo slovečo »Otroško simfonijo«, ki je — kakor vedno — zavzela s svojo zvočno pestrostjo in svežim pomladansko-otroškim nastrojenjem. Iz svojih lastnih skladb je dal prof. Jeraj izvajati »Molitev« in odlomek iz »Lepe Vide«, pri čemer je zlasti poljudno učinkujoča, s simbolnimi motivi prepletena »Molitev« dosegla najširše priznanje občinstva. Vrhunska točka je bila hkrati tudi zadnja — finis coronat opus! — namreč Haydnova znamenita »Poslovilna simfonija«, v katero je šolski orkester vložil vso svojo že kar odlično zmogljivost. Ko so potlej godbeniki drug za drugim zapuščali dirigenta — podoba človeškega življenja, ki tone v osamelosti starih let in se poslavlja — je zavrela v srcih melanholija usode.

Tako so se javne produkcije Glasbene Matice povzpele s tretjo prireditvijo že v znatno višino in so bolj kakor vse lepe jubilejne besede prepričale občinstvo o kulturnem pomenu šole Glasbene Matice ter o važnosti trdne in smotrne glasbene vzgoje.

Tridesetletnica smrti A. Strindberga

14. maja 1912 je umrl v Stockholmu veliki švedski pisatelj Avgust Strindberg, čigar ime si je pridobilo mednarodni sloves in čigar delo je znatno vplivalo na nekatere evropske slovestvene struje in ideje. Strindberg je bil eden najnemirnejših duhov, kar jih je kdaj delovalo v krogu skandinavskih slovstev. Žgoč temperament, neugnano kritična misel, ki se bori zoper sleherno osebno utesnjevanje in zoper konvencionalne navade, strastno iskanje resnice, spoznavanje najnaravnejših življenjskih dejstev prav kakor mističnih zanosov in zamaknjenj, brezobzirna iskrenost nasproti sebi in družbi, to so nekatere značilnosti Strindbergove osebnosti in njegovega dela.

Leta 1849 rojeni Avgust Strindberg se je po nemirni, neustaljeni mladosti pojavil v literaturi okrog l. 1870. Najprej se je poizkušal v dramatiki. Bilo mu je 23 let, ko je dosegel prvi večji uspeh z »Mojstrom Olafom«. L. 1879 je izdal umetniški roman »Rdeča soba«. Že zgodaj ga je zanimal problem ženske; žene, matere in ljubimke. Zakon je pojmoval čisto patriarhalno in se je zbog tega nujno razočaral v sožitju z ženskami, ki so bile bliže emancipirankam kakor vdanim in pokornim ženam, kot si jih je želel Strindberg. Iz njegovih lastnih trpkih izkušenj z ženskami in posebej še z rodbinskim življenjem in s čezmerno pretiranim oboževanjem otroka so potekla nekatera dramatska dela, ki pomenijo kritiko rodbine, ženske in vzgoje otrok (»Oče«, »Gospodična Julija«, »Tovariši«). Iz njegovega naturalistično-mističnega gledanja na človeka pa potekajo drame, kakor sta na pr. »Ples mrtvih« in »Sonata strahov«. Izprva je bil ateist in socialist, nato pa je podlegel vplivu Nietzscheja in se naposled obrnil v mistiko. Ogromno pozornost so zbudili Strindbergovi avtobiografski spisi, v katerih je brezobzirno opisoval svoje okolje in mladostne izkušnje (»Deklin sin«) ali pa svoj zakon (»Bedakova izpoved«). Dušev ne muke razklane neuravnovešene osebnosti slika Strindberg v svoji nadaljnji izpovedni knjigi z značilnim naslovom »Inferno«. V tem bruhajočem samoizpovedovanju in v mržnji do vsega, kar mu je težilo duha, se je začel vedno bolj oddaljevati mejam normalnega mišljenja. Skušal je objektivizirati svojo misel tako, da se je bil vrgel v študij naravoslovja, vendar je tudi tu hitro zabredel v fantastičnost. Dela njegovih zadnjih let kažejo zmedenost, v katero se mu je vedno bolj pogrezal neuravnovešeni in zagrenjeni duh.

Strindbergov pomen je ostal v delih, ki so potekla iz žive in žgoče življenjske izkušenosti in iz prave fantazijsko tvorne dejalnosti, ne pa v proizvodih, ki kažejo spekulativno iskanje in mračne blodnje po labirintu človeških idej. Neprepričljiva so tudi dela, ki v njih izraža stremljenje po titanizmu in nadčloveštvu, ki je bilo pri Strindbergu prav kakor pri Nietzscheju v nemali meri odraz bolnega duha.

Strindberg je spisal 39 velikih dram, 11 enodejank, 5 romanov, 5 zvezkov avtobiografije, 10 novelističnih zbirk, 8 filozofskih in znanstvenih del, pa številne pesmi, »Dramaturgijo« in drugo manjše spise.

SPORT

Rokoborba po kalifornijskem vzorcu

Za kakšne vrste sporta se navdušujejo ameriški sportni prijatelji?

V Združenih državah Severne Amerike je ta čas v teku bučna propaganda za novo vrsto sporta, ki jo označujejo kot rokoborbo v kalifornijskem stilu in je po naziranju ameriških strokovnjakov višek vsega, kar lahko novi svet nudi strmečemu svetu na sportnem področju. O tej novi vrsti sportnega udejstvovanja posnemamo iz nemških virov nekatere čudovito pestre in skoraj neverjetne zanimivosti.

Vsakdo je gotovo že kaj slišal — tako čitamo — o ameriškem načinu kombiniranega boksa in rokoborbe, ki se imenuje »catch-as-catch-can«, kar bi se po naše reklo: primi, kjer moreš prijeti. Že ta način merjenja telesnih sil med dvema človekoma je bil skoraj odvraten in je pri mnogih gledalcih vzbujal upravičeno ogorčenje, ni pa še zdaleka dosegel tega, kar so nedavno v Oaklandu kazali pred 20.000 gledalci v novi rokoborbi, ki je baje kalifornijskega izvora. Predvsem je treba o teh dvobojih vedeti to, da je pri rokoborbi v kalifornijskem slogu praktično dovoljeno vse. Če nasprotnik nasprotnika vleče za lase ali ga obklada s klofutami ali pa mu z nogami tepta po trebuhu, je to čisto v skladu z obstoječimi pravili.

Razumljivo je, da so pri tej metodi borbe vse vrvi okrog borišča skoraj nepotrebne, ker se že po nekaterih krogih oba borca znajdeta izven ograjenega prostora nekje med gledalci.

O omenjenem srečanju v Oaklandu poročajo ameriški listi še podrobno: Nastopila sta neki Gipsy Daniels, ki je tehtal 110 kg, njegov partner pa je bil neki Kid Tiger, o katerem niti ne povedo, koliko je bil težak. Ko se je oglasil zvonec za pričetek borbe, se je Daniels vrgel na svojega nasprotnika in mu za uvod prisolil krepko zaušnico. Razjarjeni tekmec z druge strani je planil Danielsu za vrat in ga tiščal tako temeljito, da je Daniels kmalu posinel in začel z rokami in nogami razbijati okrog sebe. Med to obrambo je slednjič lě zadel nasprotnika s krepkim sunkom v spodnji del telesa, tako da je v hipu omahnil in se skoraj onesvestil. Na srečo je takoj nato spet zadonel zvonec, ker bi bil sicer onesveščeni partner št. 2 dobil še zadnji in odločilni udarec.

In tako se je nadaljevalo — krog za krogom. Oba nasprotnika si pljujeta v obraz, pulita drug drugemu cele šope las z glave, vmes pa se marljivo obdelujeta z brcami. Do pravega viška se razvije ta borba v petem krogu. Že spet je Tiger zagrabil Danielsa za vrat in vsi znaki kažejo, da ga bo zares zadavil. Toda ta trenutek seže Daniels v skriti žep svojega trikoja, potegne iz njega vžigalice in prižge Tigru hlače.

Z gorečim ozadjem in divjim krikom pade Tiger na tla, Daniels pa se mu reži in škripje z zobmi ter pričakuje nadaljnjega izida svojih prizadevanj. Občinstvo divja navdušenja in nekje v kotu arene začnejo pristaši obeh strank še posebno in zasebno borbo v enakem stilu. Sodnik obzirno posvari Danielsa, češ da ni prav, če hoče svojega nasprotnika živega sežgati, nato pa se spoprimeta oba leva znova. Daniels je očitno bolj iznajdljiv v svojih surovih podvigih. Ko mu v sedmi rundi spet ne gre vse gladko, seže spet v svoj žepič ter potegne iz njega majhen zavoj, iz katerega natrese Tigru nekaj v obraz. Tiger zatuli od bolečin, kajti Daniels ga je posul s poprom.

Občinstvo zahteva zdaj, da mora sodnik posredovati tako ali tako in začne v podkrepitev svojih zahtev metati v ring najrazličnejše predmete. Sodnik se odloči za naslednjo rešitev: da je Daniels zaradi nečednega vedenja diskvalificiran, zmaga pa pripada Tigru. Zdaj se ves Danielsov bes obrne proti sodniku, nad katerim začne kričati kakor obseden, češ da mu dela krivico. Hip nato pograbi kladivo od ure, ki je nameščena tam za štetje časa, in ga požene sodniku v glavo. Toda mož je priseben in se umakne še pravočasno, težki kos železa pa prileti na črepinjo novinarja, ki tamkaj ves zatopljen v svoj posel zapisuje potek teh dogodkov. Mož s svinčnikom se takoj nato dvigne s svojega stola, pograbi svoj sedež in ga z vso silo pošlje med trojico na deskah. To je znak za splošno udeležbo v borbi in zdaj se začne boj vsakega z vsakim. Danielsa in s poprom potresenega Tigra pomendrajo na tla in zdaj udrihajo vsi slepo po njih, kjer in koder kdo more. Ko je bitka v najlepšem razvoju, se slednjič približajo stražniki in gasilci ter z gumijevkami in brizgalnami polagoma izpraznijo čudne sportne prostore.

Ta prireditev se je imenovala »rokoborba v kalifornijskem stilu« za telesno okrepitev ameriške mladine.

Boksarske lovorike

Botta je novi prvak Evrope v lahki kategoriji

V bogatem sporedu profesionalnih boksarjev za mesec maj je bil na praznik prvi odločen dvoboj med Italijanoma Ascenziom Botto in Brunom Bisterzom za naslov evropskega prvaka v lahki teži. Srečanje, ki je bilo v okviru velike boksarske prireditve v Romi, se je končalo po 15 krogih z zmago Botte po točkah. Tako je mladi Botta zdaj tudi oficielno ostal evropski prvak v tej kategoriji, za kateri naslov se je moral boriti samo zaradi nekih formalnosti, ki so Bisterzu kot dosedanjemu italijanskemu prvaku omogočile, da je še enkrat poskusil ohraniti vidno mesto med profesionalnimi boksarji v Evropi.

Isti dan sta se v Milanu borila za naslov državnega prvaka v welterski kategoriji Carlo Orlandi in Ggisto Peise, vendar nam ob času, ko pišemo te vrstice, izid dvoboja še ni znan.

V ostalem bo v neslednjih tednih še marsikaj novega v boksarskem taboru. Dne 23. t. m. se bosta v Stuttgartu spoprijela za evropsko prvenstvo srednje teže Josip Besselmann in Mario Casadei, nemški in italijanski prvak v tem razredu. V dogledni bodočnosti bo moral dalje Italijan Enrico Urbinati braniti svoj naslov boksarskega prvaka v mušji teži proti svojemu rojaku Ortagi, italijanski dvojni evropski prvak Gino Bondavalli pa se bo bržkone tudi v kratkem moral odzvati pozivu Rumuna Luciena Popesca. Slednjič sta na vidiku še dve veliki borbi, in sicer med Italijanom Musino in Nemcem Vogtom za prvenstveni naslov v polteški teži in potem še med Maksom Schmelingom in Adolfom Heuserjem za enako lovoriko evropske znamke v težki kategoriji, o kateri smo tudi mi že zapisali marsikatero podrobnost.

Boksarski sport je sport za posameznika in je že zato za sedanjo vojno dobo prikladnejši od ostalih, za katere je treba ob mednarodnih srečanjih urediti organizacijske zahteve prevelikega obsega.

Ali že veste?

. . . da so nogometaši iz Kranja preteklo nedeljo gostovali v Celovcu in po številnih porazih vendar enkrat zmagali na celovških tleh. Rapid je bil poražen 2:4 (1:0).

. . . da je v prvem kolu tekmovanja za nemško državno prvenstvo med ostalimi udeleženci dunajska Vienna tesno zmagala nad nogometno enajstorico zrakoplovcev iz Olomouca z 1:0. Kakor pravijo, je še ta izid dosegla le z veliko srečo.

. . . da se je nemški metalec Lutz iz Dortmunda te dni prvič poskusil v svoji disciplini in je zaključal kladivo do 55.63 m, kar je za začetek sezone več ko zadovoljivo.

. . . da biva madžarski dolgoprogaš Miklos Szabo v Italiji ne kot trener atletske federacije, temveč je šel sam zase trenirat tjakaj. Sliši se, da hoče izboljšati svetovni rekord na 2000 m.

. . . da beležijo italijanski listi senzacionalno vest, češ da se bo Franjo Punčec priključil madžarski teniški ekipi, in sicer v zvezi s tem, ker je njegov rojstni kraj Čakovec zdaj priključen Madžarski. Kakor trdijo, naj bi Punčec že o binkoštih zastopal madžarske barve na turnirju proti Nemčiji v Budimpešti.

. . . da je nemška reprezentanca v hokeju na travi zadnjo nedeljo zelo visoko in čisto zasluženo zmagala nad izbranim moštvom Madžarske s 4:0. To je bilo šesto srečanje med obema izbranima moštvoma, od katerih se dozdaj še nobeno ni končalo z madžarsko zmago.

. . . da se je smrtno ponesrečil znani madžarski dirkač z motorji Andrej Kozma, ki je zmagal na številnih dirkah doma in na tujem. Kozma je bil vsega šestkrat madžarski prvak na motornih dirkah.

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

Iz Hrvatske

75 letnica smrti kardinala Haulika. V ponedeljek je minilo 75 let od smrti zaslužnega nadškofa in hrvatskega kardinala dr. Jurija Haulika. Ob tej priliki so katoliška društva imela svečane spominske prireditve.

Zdravstveni muzej v Zagrebu. Na mesečnem sestanku hrvatskih zdravnikov so med drugim razpravljali tudi o ustanovitvi zdravstvenega muzeja. Njegova potreba se je že dalje časa čutila. V muzeju se bo širša javnost lahko spoznala s stvarmi, ki jih doslej ni imela prilike videti.

Novinarska šola v Zagrebu. Po sklepu Hrvatskega novinarskega društva bo letos začela poslovati novinarska šola. Za uvod bo v tekočem in prihodnjem mesecu 16 predavanj iz politične zgodovine hrvatskega naroda. V snovi, ki bo obravnavana, bodo prikazana najvažnejša razdobja političnega življenja na Hrvatskem od polovice 19. stoletja do ustanovitve NDH. Obiskovanje predavanj je obvezno za vse aktivne hrvatske novinarje.

Štednja s plinom. Kakor drugod, so začeli tudi v Zagrebu štediti s plinom. Mestna plinarna je že večkrat opozorila potrošnike plina, da poraba ne sme biti večja kakor preteklo leto. Kljub temu opomini pri nekaterih niso zaleglí. Zato je plinarna takim brezvestnim potrošnikom prekinila dobavo plina.

Obnova planinskih domov. Odbor hrvatskega planinskega društva je sklenil, da bo obnovil planinske domove na planinah Bitovnji, Pogorelici, Zec in Vranici. Dalje je bilo sklenjeno ustanoviti fond za gradnjo planinskega doma dr. Ante Pavelića na Bitovnji planini. S pripravljalnimi deli bodo začeli še letos.

Hrvatska odlikovanja rumunskemu kralju in predsedniku Slovaške. Hrvatski poslanik g. Branko Benzon je izročil 6. t. m. rumunskemu kralju Mihaelu najvišje hrvatsko odlikovanje krone kralja Zvonimira z Danico in meči. Istega dne je predsednik Slovaške dr. Josip Tiso sprejel poslanika dr. Josipa Berkoviča, ki mu je prav tako izročil red kralja Zvonimira z Danico in meči.

Slabi časi za reklamo. Policijsko ravnateljstvo v Zagrebu je odredilo, da se morajo iz razloga javnega reda in varnosti do 20. t. m. odstraniti brez izjeme vsi napisi in reklame (rizaliti, transparenti itd.), ki mole na ulico ali visijo nad glavami pasantov. Iz istih razlogov je prepovedano vsako nadaljnje izobešanje nadpisnih plošč.

Spominska knjiga »Leto dni Nezavisne Države Hrvatske« razprodana. Hrvatski listi obveščajo javnost, da je vsa naklada knjige »Leto dni Nezavisne Države Hrvatske« razprodana in da zato založništvo ne sprejema več naročil.

Banjaluka bo dobila nov kolodvor. O priliki nedavnega bivanja prometnega ministra v Banjaluki je bilo sklenjeno, da se bo z gradnjo novega kolodvora v kratkem pričelo. Hiter razvoj in prometne potrebe Banjaluke so že dolgo zahtevale razširjenje in preložitev železniške postaje.

Pomanjkanje modre galice. Hrvatsko vinogradništvo je potrebovalo vsako leto 400 vagonov modre galice. Zaradi vojne so se zaloge izčrpale in je za tekoče leto na razpolago samo še majhna količina galice. Zato oblastva priporočajo kmetom, naj delajo milejšo raztopino, zato pa naj večkrat škrope trte.

Najkrajša zveza srednje Bosne z Zagrebom. Posebna komisija strokovnjakov iz Zagreba pregleduje teren na Vlašič planini, koder naj bi vodila cesta iz Travnika v Banjaluko. Za pripravljalna dela je odobrenih že 20 milijonov kun.

Jajce Poglavniku. Mestno načelstvo v Jajcu je sklenilo s svojimi sredstvi odkupiti hišo v Baščelucih, kjer je svoječasno stanoval Poglavnik, in mu jo izročiti kot darilo v spomin na obletnico Neodvisne države Hrvatske.

Iz Srbije

Za jedila in pijače, v katerih je sladkor, bo treba dati karto. Z veljavnostjo od 15. maja morajo gostinski in podobni obrati jedila in pijače, ki so pripravljene s sladkorjem, oddajati strankam samo proti primernemu odrezku na živilski nakaznici za sladkor. Odredba velja zaenkrat samo za Beograd.

Beograd je preskrbljen z moko. Generalni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji je zastopnikom tiska sporočil, da je za Beograd preskrbljena zadostna količina moke. Storjeni so bili tudi odločni ukrepi za uničenje črne borze. Nakup moke ali žita je vsakomur, ki nima dovoljenja od žitne centrale, prepovedan. Prav tako je prepovedan nakup živine, mesa, mesnih izdelkov in slanine, če kupec nima transportnega dovoljenja od centrale za živino in mleko.

Zdravstveno delovanje je bilo v preteklem letu zelo plodno. Pred povabljenimi gosti je o tem predaval v Nemškem znanstvenem institutu v Beogradu zdravnik dr. Sprungmann, ki odhaja na novo službeno mesto. V svojih izvajanjih je naglasil lojalno sodelovanje srbskih zdravnikov od prihoda nemških čet 17. aprila lani in nadalje. Podrobno je razčlenil zdravstveno stanje ob njegovem prihodu in delo, ki ga je s svojimi sodelavci opravil. Predavanja so se udeležili razen predstavnikov nemških oblastev minister za socialno politiko Mijušković, beograjski župan Jovanović, predsednik srbskega Rdečega križa Zec in drugi.

Novi Sad dobi moderno klavnico. Madžarska oblastva so sklenila zgraditi v Novem Sadu eksportno klavnico, ki naj bi bila centrala za izvoz mesa v Italijo. Gradbeni stroški bodo znašali 1.2 milijona pengov. V klavnici bodo še letos začeli obratovati. Priključen ji bo tudi oddelek za predelavo odpadkov, ki bo opremljen z najmodernejšimi stroji.

Vojno gledališče v beograjskem radiu. Preteklo nedeljo je minilo leto dni, odkar je začelo delovati v Beogradu KDF vojno gledališče. Ob tej priliki je bil slavnosten program, ki ga je zvečer oddajala tudi beograjska radijska postaja.

Eksplozija v ameriškem rudniku

Buenos Aires, 15. maja. s. Ob priliki eksplozije, ki se je pripetila v nekem premogovniku v Osagu v Zapadni Virginiji, je izgubilo življenje 54 rudarjev.

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Za venecijanko
z dvema listoma iščem žagarja srednjih let, z večletno prakso. Nastop takoj. Ponudbe na naslov: Papež Franc, Krmelj, postaja Št. Janž na Dol. 6375-1

Iščem
zobotehniškega praktikanta. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6361-1

Zaslužek

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Brezposel. frizerka
lahko dobi majhen zaslužek. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6403-3

Vajenci (-ke)

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Frizersko vajenko
spreimem takoj. — Korun Ivan, Sv. Petra cesta 19. 6357-44

Prodam

Kovčeg
usnjen, opremo za 1 sobo, 2 lestenca, ogledala, 1 zložljivo posteljo z modroci, prodam. Koman, Poljanska cesta 13. 6399-6

Prodam
pločevinaste kante, nove. Hišnik, Pražakova 12. 6388-6

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Otroški voziček
kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Voziček«. 6340-7

Stare biciklje
in plašče, zračnice ter karbid kupimo vsako količino. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče), tel. 29-27. 6381-7

Avto, moto

Motorno kolo
350—500 ccm, karamboliran, ali samo stroj (motor) kupi Ileršič, Cesta 29. oktobra 13. 6283-10

Kolesa

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Novost!!!
Tricikelj 550 lir
nosilnost 150 kg, z uporabo Vašega kolesa, katero se ne kvari. Montaža in demontaža traja 5 minut. — Dobavlja: Specialna delavnica za triciklje Šušteršič, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče), tel. 29-27. — Sprejmemo zastopnike za ljubljansko pokrajino! 6382-11

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Samska soba in jedilnica
s kavčem in fotelji, vse novo, iz trdega lesa, naprodaj za 6000 lir. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6383-12

Krasno spalnico
orehova imitacija, in boljšo kuhinjo, strokovno izdelano ugodno proda: Pohištvo Gluhak, Florijanska 19. 6350-12

Berite oglase JUTRA in poslužujte se jih!

Posest

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodam
več stavbnih parcel proti takojšnjemu plačilu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6396-20

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Opremljeno sobo
pri sodišču, s posebnim vhodom in souporabo kopalnice, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6356-23

Separirano sobo
z uporabo kopalnice, oddam takoj dvema osebama. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6354-23

Lepo sobo
s posebnim vhodom oddam takoj. Sv. Petra c. 44-I. 6364-23

Opremljeno sobo
zračno in čisto, s posebnim vhodom, oddam 1. junija gospodu. Korun, Sv. Petra c. 54-I. 6358-23

Opremljeno sobo
oddam dvema osebama v centru mesta. Koman Franja, Cankarjevo nabr. 7-II. 6398-23

Čedno sobico
oddam solidnemu gospodu v centru. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6397-23

Prazno ali opremljeno sobo
takoj oddam v centru. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6391-23

Sobo
veliko, sončno, lepo opremljeno, s kopalnico, ev. s souporabo kuhinje za 2 osebi oddam za 1. junij. Bežigrad 7-I. 6390-23

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prašički za rejo
120 komadov, naprodaj. — Kalan, Poljanska c. 52. 6347-27

Stroji

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Elektromotor
8.5 KS, nov, ugodno prodam za tok 380 voltov. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6374-29

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Sto lir nagrade
tistemu, ki mi prinese italijanski potni list št. 971243, izgubljen 12. ali 13. t. m. Ferro Vittorio pri ing. Rudolf Skof, Tesna ul. 4, Vič. 6352-28

Dopisi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dvignite dospele ponudbe v oglasnem oddelku

Amerikanka. Breda. Boljše dekle. G. Bonetti. Boljši lokal. Čisti kamni. Deželа. Dekle. Dobro priporočen. Energičen. Gospodinja. Galanterija. Galanterija 7. Gostilniška koncesija. Hišnik-maj. Hitro. Italijanščina. Kavcija. Konfekcija. Ljubljana-remiza. Lesni manipulant in uradnik. Leica. Maj. Mirna in točna. Mehko. Marljiv. Mlado dekle. Na deželi. Nudim opremo takoj. Pek. Pridna in poštena. Pomembno podjetje. Plačam. Posojilo. Proti plačilu. Primerna cena. Perfekten. Prodam kolo. Pridno dekle. Pisarna-maj. Par mesecev. Rozman. Rabljen contaks. S posebnim vhodom. Skupina. Sodobno. Steklo. Stroj. Strojnik. Trezen in vesten. Več dan odsoten. Vzgojiteljica otrok. Zmožen 100. Zanesljiva takoj. Zelo mirna. 3000 lir. 1888. 10—15.

†

Umrl nam je naš predobri oče, stari oče, stric, gospod

Anton Tepeš

major v pokoju

dne 14. maja, previden s tolažili sv. vere.

Pogreb bo v soboto 16. t. m. ob pol 4. popoldne, iz kapelice sv. Antona iz žal, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 14. maja 1942.

Žalujoči ostali

ZAHVALA

Za izraze sožalja, za vence in šopke ter mnogobrojno spremstvo pri pogrebu naše nepozabne

Marice Klobčič

vsem naša topla zahvala! Posebno globoko zahvalo smo dolžni zdravniku g. dr. Janku Peršiču za njegovo brezprimerno požrtvovalnost za rajnko ter gluhonememu zavodu za plemenito pieteto.

Sv. maša zadušnica se bo brala v torek 19. maja ob 7. uri v šentpetrski cerkvi.

ŽALUJOČI OSTALI

†

Umrla nam je naša dobra žena in mama

Amalija Saksida

Pogreb predrage pokojnice bo v soboto, dne 16. maja 1942, ob 3. uri popoldne z žal, kapele sv. Frančiška, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 14. maja 1942.

Žalujoči:

FRAN, mož; BERTA, VLADIMIR, JOSIP in MILENA, otroci — ter ostalo sorodstvo

E. Salgari:

Črni gusar

Roman

57

»Vrag naj vzame vse surilje tega sveta! Nič hujšega se mi ne bi moglo zgoditi. Ali naju bodo lepo gledali, ko se vrneva! Pričakujejo naju z divjačino, pa jim bom prinesel ta oblak smradu!«

Ob pogledu na flibustirjevo potrtost se je Španec na vse grlo smejal. Še vedno se je držal daleč od njega in čakal, da bi zrak vsaj nekoliko očistil ubogega lovca.

Stiller jima je prihitel naproti, nadejaje se, da bo lahko pomagal nositi divjačino.

Ko pa je prišel v Carmauxovo bližino, je jadrno pobegnil.

»Vsi beže pred menoj kakor pred kugo,« je otožno rekel Carmaux. »Nič drugega mi ne ostane, kakor da se utopim v močvirju!«

»Kaj še!« je odločno rekel Katalanec. »Počakajte malo, da se vrnem!«

Carmaux je vdan v usodo sedel pod neko drevo in globoko vzdihnil.

Ko je Španec povedal kapitanu o smešni pustolovščini, je krenil s črncem v gozd in nabral raznih, popru podobnih zelišč. Ta zelišča sta v razdalji kakih dvajset korakov razložila okrog Carmauxa in jih zažgala.

»Le korenito se prekadite!« je smeje se rekel in spet pobegnil. »K zajtrku vas pričakujemo!«

Carmaux se je vdano nastavljal gostemu dimu rastlin.

Goreče dračje je razširjalo ták jedek duh, kakor da bi bil Španec natresel v ogenj pravega popra. Čeprav je ubogi flibustir od solz komaj gledal, je vendar modro zdržal do konca. Čez pol ure, ko je najhujši smrad minil, se je odločil in krenil v taborišče, kjer so tovariši pravkar pripravljali veliko želvo.

»Ali je dovoljeno?« je vprašal. »Upam, da sem zdaj vendar že očiščen!«

»Kar prisedi!« je gusar dobrodušno zaklical. »Mornarji smo vajeni ostrega vonja po degtu in bomo z božjo pomočjo prenesli tudi tebe! Sta vidva streljala v gozdu?«

»Mislim, da se pok ni slišal predaleč!« je odvrnil Španec.

»Prav nič koristno ne bi bilo, če bi begunci zaslutili, da jih lovimo!«

»Jaz pa mislim, da so o tem prepričani, kapitan!«

»Po čem sklepaš?«

»Po naglici njihovega pohoda!«

»Morda ima guverner tudi še drug razlog, ki ga priganja k naglici! To je strah, da ne bi Olonez udaril na Gibraltar!«

»Kaj? Gibraltar mislite napasti?« je vznemirjeno vprašal Španec.

»Morda . . . Videli bomo!« je gusar ogibljivo odvrnil.

»Če je tako, se ne morem boriti proti svojim rojakom!« je rekel Katalanec. »Vojak ne sme vzdigniti orožja zoper mesto, ki na njegovem obzidju vihra zastava domače dežele! Dokler gre za Flamca, vam pomagam! Več pa ne storim! Rajši me obesite!«

»Spoštujem tvojo zvestobo do domovine!« je odvrnil Črni gusar. »Tisti mah, ko dohitimo Van Goulda, boš svoboden in lahko braniš Gibraltar, ako hočeš!«

»Caballero, hvala vam! Dotlej sem na voljo!«

Nadaljevali so pohod po bregu močvirja. Vročina je bila strašna, toda flibustirji niso hudo trpeli od nje, čeprav jim je curljal znoj iz vseh luknjic v koži. Razen tega se jim je od močvirja tako silno bleščalo v oči, da so jih kar skelele, in iz pokvarjene vode so vstajale nevarne sopare, ki povzročajo mrzlico.

Okrog štirih popoldne so prišli do velikega gozda. Tam jih je črnec opozoril na rdečo liso, ki je plavala na zelenkasti močvirni vodi.

»Ali je ptica?« je vprašal Carmaux.

»Vse bolj je videti, da bo španska čepica!« je vzkliknil Katalanec.

»Morda je človek, ki se je živ pogreznil v močvirju!«

Ko so bolje pogledali, so res spoznali svilen, s peresom okrašen španski baret in zraven njega bledo mrliško roko, ki je molela iz blata.

»To je vojak iz guvernerjevega spremstva! Juan Barrero je imel takšno čepico! Očitno je šel Van Gould tod mimo!«

»Zdaj smo beguncem zanesljivo na sledi!« je rekel gusar in krenil dalje.

Mahoma pa so ga zadržali čudni glasovi, ki so prihajali iz gozda.

»Menda niso znamenja? Vsakikrat je bilo slišati takisto kakor dolg žvižg!«

»Bojim se, da so Indijanci, ki jih je guverner naščuval na nas!«

»Torej si oglejmo vrlo ljudstvo te dežele,« je dobrodušno menil Carmaux. »Stavim, da niso ne boljši ne slabši od Indijancev drugod!«

»Varujte se, caballero!« ga je Španec posvaril. »Venezuelski rdečekožci so ljudožeri in vas bodo z veseljem predelali v pržole!«

»Nu, prijatelj Stiller, braniva torej svoja rebrca!«

25. poglavje

LJUDOŽERI V PRAGOZDU

Čedalje globlje so prodirali v gozd, mimo tisočev palm z bodečimi stebli, ki so skoraj onemogočale prehod, in mogočnih ovijalk, iz kakršnih si grade Indijanci kolibe.

Da jih ne bi kdo nepričakovano zaskočil, so korakali previdno, prisluškovali na vse strani in oprezali po vsakem grmu, za katerim bi se bil utegnil skrivati Indijanec.

Znamenja niso več slišali, a vse je kazalo, da so nedavno šli tod mimo ljudje. Ptice so bile izginile, in opice je bila pregnala navzočnost njihovih sovražnikov Indijancev; ti namreč ljubijo opičje meso in jim vneto strežejo po življenju.

Po napornem pohodu so mahoma začuli glasove, kakršne izvabljajo rdečekožci svojim piščalkam.

»Stiller!« se je gusar obrnil k Hamburžanu. »Poskrbi, da skrivnostni piskač utihne!«

Urejuje Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.